

Doktoro Jekyll kaj Sinjoro Hyde, by

Robert Louis Stevenson This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

Title: Doktoro Jekyll kaj Sinjoro Hyde

Author: Robert Louis Stevenson

Translator: William Morrison William W. Mann

Release Date: January 3, 2008 [EBook #24145]

Language: Esperanto

Character set encoding: ASCII

*** START OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK DOKTORO JEKYLL KAJ SINJORO HYDE ***

Produced by Les and Arlyn Kerr

R. L. STEVENSON

Doktoro Jekyll kaj Sinjoro Hyde

Kun permeso de Longmans & Co

Tradukita de WILLIAM MORRISON, F. B. E. A. kaj WILLIAM W. MANN

LONDON, W. C. THE BRITISH ESPERANTO ASSOCIATION 133-136, High Holborn

ROBERT LOUIS STEVENSON (Robert Lui Stivnson) naskigxis en Edinburgo en la jaro 1850. Sola filo de suficxe ricxaj gepatroj, li estis grave malhelpata, dum sia tuta vivado, de la sxargxo de malbona sano. Kiam, ankoraux knabo, li devis resti en lito, lia patrino kaj lia vartistino legadis al li tage kaj nokte cxiajn rakontojn kaj historiojn. Tiel estis frue vekita en li la instinkto de l' auxstoreco. Edukita en la skota cxefurbo, li studadis la legxosciencon kaj farigxis advokato. Dum sia libertempo, li vojaĝxis alilande kaj unu el tiuj ekskursoj li priskribas en sia unua verko, <<An Inland Voyage>> (Enlanda Vojaĝxo). La verko, tamen, kiu unue alportis al li publikan famon, estis tiu nun tradukita en la sekvantaj pagxoj. Post la morto de sia patro en 1887, li forlasis Edinburgon kaj Euxropon por sercxi bonan sanon, kaj fine, post multaj vagadoj li faris al si hejmon en Vailima en la Samoa insularo, kie li mortis en 1894.

La verkoj de Stevenson estas diversaj, cxar li estis poeto, romanisto, vojaĝxinto, moralisto kaj biografiisto. Li havis senteman kaj delikatan fantazion, kaj li posedis stilon, kiu pro sia gracio kaj sia fleksebleco estis malofte egalita.

Prezentante tiun cxi tradukon al la mondo esperanta, ni deziras esprimi niajn grandajn dankojn al S-ro J. M. Warden, Edinburgo, kaj al S-ro G. D. Buchanan, Glasgovo, pro iliaj grandvaloraj kritikoj kaj sugestioj.

Oktobro 1909. W. Morrison, Edinburgo. W. W. Mann, Londono.

Doktoro Jekyll kaj Sinjoro Hyde

La rakonto pri la pordo

Sinjoro Utterson, la legxisto, estis homo kun malglata vizagxo neniam lumigata de rideto; malvarma, mankhava, kaj embarasata en sia parolado; malrapida en la sentesprimo; malgrasa, longa, polva, enuiga, kaj tamen iel aminda. CXe amikaj kunvenoj, kaj kiam la vino estis laux lia gusto, io eminente homa brilegis en liaj okuloj; io, ja, kio neniam penetris en lian interparoladon, sed kio parolis ne nur per tiuj silentaj simboloj de la postmangxa vizagxo, sed pli ofte, kaj lauxte, per la agoj de lia vivo. Al si li estis severega; trinkis gxinon kiam li estis sola por mortigi inklinon al la grandaj vinoj; kaj, kvankam li gxuis la teatron, li ne estis transpasinta la sojlon de teatro kiu ajn dum dudek jaroj. Sed por aliaj, li havis elprovititan toleremon, kelkfoje mirante preskaux kun envio, la altpremecon de vervo kaj energio evidentigitan de iliaj malbonaj agoj; kaj en ia ekstrema okazo, li estis pli inklina helpi ol riproxi.

--Mi inklinas al la herezo de Kain, li kutimis kurioze diri, mi lasas mian fraton iri al la diablo laux sia propra maniero.--En tiu cxi rolo, la sorto ofte faris, ke li estu la lasta bonreputacia konato kaj la lasta bona influo en la vivo de subirantaj homoj. Kaj al tiaj, dum ili dauxrigis viziti lian cxambraron, li neniam elmontris ecx nuancon de sxangxo en sia mieno.

Por Sinjoro Utterson sendube tio estis facila faro, cxar ecx en sia plej bona humoro li estis sindetenema, kaj ecx liaj amikigxoj sxajnis esti fonditaj sur simila universaleco de bonkoreco.

Jen la signo de modesta homo: akcepti sian amikan rondon pretfaritan el la manoj de la okazo; kaj tio estis la maniero de tiu legxisto. Liaj amikoj estis el liaj propraj samsanganoj, aux tiuj kiujn li konis dum plej longa tempo; liaj preferoj, same kiel la hedero, kreskis kun la tempo; ili necesigis nenian specialan tauxgecon cxe sia objekto. De tio sendube naskigxis la ligo, kiu kunligis lin kun S-ro Richard Enfield[1], lia malproksima parenco, la konata urba elegantulo. Kion tiuj du povis vidi unu en la alia, aux kiun temon komunan al ambaux ili povis trovi, tio estis por multaj personoj <<nukso por fendi>>. Tiuj, kiuj renkontis ilin dum iliaj cxiudimancxaj promenadoj, raportis, ke ili kutime diras nenion, sxajnas strange malgajaj, kaj akceptadas kun

videbla sengxenigxo la alvenon de amiko. Malgraux tio, la du viroj plej alte sxatis tiujn ekskursojn, taksis ilin la cxefa juvelo de cxiu semajno, kaj ne nur flankenmetis okazojn de plezuro, sed ecx malcedis al la alvokoj de profesiaj aferoj, por ke ili povu gxui ilin neinterrompate.

Okazis dum unu el tiuj vagpromenoj, ke ilia vojo kondukis ilin tra flanka strato en vivoplana kvartalo de Londono. La strato estis malgranda, kaj tia, kian oni nomas trankvila, sed gxi faris prosperan komercon en la laboraj tagoj de l' semajno[2]. SXajne la logxantoj cxuij bone prosperadis, kaj cxuij vetesperis sukcesi ankoraux pli bone, kaj la superfluan de siaj gajnoj elspezis je koketajxoj; tiamaniere, ke la frontoj de la butikoj sur tiu vojo staris kun invita mieno, kiel vicoj da ridetantaj vendistinoj.

Ecx dimancxe, kiam gxi vualis siajn pli brilacxajn cxarmojn kaj estis kompare ne trairata, la strato ellumis, kontraste al sia malgaja cxirkauxajxo, kiel fajro en arbarego; kaj per siaj fresxe kolorigitaj fenestraj kovriloj, siaj bone poluritaj latunajxoj, sia gxenerala pureco kaj gajeco de tono, tuj ekkaptis kaj placxis la okulon de la preteriranto.

Du pordojn for de unu angulo, maldekstraflanke en orienta direkto, la frontlinio estis rompita de korta enirejo, kaj gxuste cxe tiu punkto ia malbonauxspica masivo de konstruajxoj eltrudis sian gablon[3] super la straton. GXi estis duetagxa, montris nenian fenestron, nenion krom pordo cxe la malsupra etagxo kaj blinda kvazauxfrunto de makulita muro cxe la supra; kaj portis en cxiu trajto la signojn de dauxra kaj avaracxa malzorgo. La pordo, kiu posedis nek sonorilon nek frapilon, estis vezikita kaj makulita. Vagistoj sin trenadis en la pordalkovon kaj ekbruligis alumetojn sur la paneloj; infanoj butikludis sur la sxtupoj; la lerneja knabo provadis sian posxtranxilon sur la muldajxoj, kaj en la dauxro de preskaux tuta generacio, aperis neniu por forpeli tiujn okazajn vizitantojn aux por ripari iliajn ruinigajxojn.

S-ro Enfield kaj la legxisto iris sur la alia flanko de la strato; sed kiam ili alvenis gxuste kontraux la enirejo, la unua levis montre sian bastonon.

--CXu vi iam rimarkis tiun pordon? li demandis; kaj kiam lia kunulo respondis jese, --gxi estas kunigita en mia memoro, li aldonis, kun tre stranga historio.

--CXu efektive? diris S-ro Utterson kun malgranda sxangxo de vocxo. Kaj kio estis tio?

--Nu, estis tiele, respondis S-ro Enfield. --Mi estis revenanta hejmen de iu mondfina loko cxirkaux la tria horo de nigra vintra mateno, kaj mia vojo kondukis min tra parto de la urbo, kie oni povis vidi absolute nenion krom stratlanternoj. Estis strato post strato, kaj cxuij logxantoj estis dormantaj--strato post strato, cxuij iluminitaj kvazaux por procesio, kaj cxuij tiel malplenaj kiel pregxejo--gxis fine mi enigxis en tiun staton de mento, en kiu oni auxskultas kaj auxskultadas kaj komencas arde deziri, ke sin montru policano. Subite, mi vidis du figurojn: unu estis malgranda viro, kiu iris orienten laux bona marsxpaxado, kaj la alia, knabino eble ok aux dekjara, kuranta tiel rapide, kiel sxi povis sur transa strato. Nu, sinjoro, ili ambaux, ja suficxe kompreneble, kunfrapigxis unu kontraux la alian cxe la angulo, kaj tiam okazis la terurega parto de la afero; cxar la viro trankvile premegis subpiede la korpon de l' infanino kaj lasis sxin kriegantan sur la tero. Tio, auxdata, estas nenio, sed vidata, gxi estis infera. Ne estis kiel homo; estis kvazaux iu malbenita Juggernaut. <<He! haltu!>> mi kriegis, kaj lin kuratinginte, ekkaptis mian sinjoron je l' nuko kaj rekondukis lin tien, kie staris jam tuta grupo cxirkaux la krieganta infanino. Li estis tute trankvila kaj faris nenian kontrauxstaron, sed li jxetis sur min unu rigardon, tiel malbelan, ke gxi sxvitigis min kiel kurado. La personoj alvenintaj estis la propra familio de la knabino; kaj baldaux aperis la kuracisto, por kiu oni estis sxin sendinta. Nu, la infanino ne estis multe vundita, sed pli gxuste timigita, laux la diro de lia ostosegista mosxto; kaj jen, vi povus supozii, estus la fino de la afero. Sed estis unu stranga cirkonstanco. Jam cxe la unua vido, la viracxo inspiris en mi nauxzon. Ankaux la familio de la knabino sxajnis senti same, kio estis ja nur nature. Sed kio frapis min, estis la kazo de la kuracisto. Li estis laux la ordinara tipo de apotekisto, de neniu speciala agxo aux koloro, kun forta Edinburga parolmaniero, kaj ne pli emociema, ol sakfajfilo. Nu, sinjoro, al li estis, kiel al ni cxuij: cxiufoje kiam li rigardis mian kaptiton, mi vidis, ke tiu ostosegisto nauxzigxas kaj blankigxas pro deziro lin

mortigi. Mi sciis, kio estas en lia mento same kiel li sciis kio estas en la mia, kaj, cxar mortigo estis neebla, ni faris tion, kion ni jugxis krom tio plej bona. Ni diris al la viro, ke ni povas fari, kaj ja faros, tian skandalon el la okazintajxo, ke lia nomo malbonodoros de unu fino de Londono gxis la alia. Ke, se li havas amikojn aux kian ajn reputacion, ni bone zorgos, ke li ilin perdu. Kaj la tutan tempon, dum ni lin tiele regalas per niaj brulaj vortoj, ni fortendis de li la virinojn kiel eble plej bone, cxar ili estis sovagxaj kiel harpioj. Neniam mi vidis rondon da tiel malamegaj vizagxoj; kaj jen la viro en la mezo, kun ia nigra ridacxa trankvileco--timigita tamen ankaux, mi povis rimarki--sed elportanta la aferon, sinjoro, efektive kiel Satano.

--Se vi elektas fari profiton el tiu cxi okazintajxo, li diris, mi kompreneble ne povas malhelpi. CXiu sinjoro deziras eviti skandalon, li diris. Nomu vian sumon. --

Nu, ni suprentordis lin gxis 100 funtoj por la familio de la knabino; li videble volis kontrauxstari; sed cxe ni cxiuj estis io, kio minacis al li nenion bonan, kaj fine li kapitulacis. Restis ricevi la monon; kaj kien, vi pensas, li kondukis nin, se ne al tiu loko kun la pordo? Li eliris sxlosilon el la posxo, eniris kaj tuj revenis kun dek funtoj en oro kaj cxeko je Coutts[4] por la cetero, pagota al la portanto, kaj subskribita per nomo, kiun mi ne povas citi, kvankam cxi tio estas unu el la punktoj de mia rakonto, sed gxi estis nomo almenaux tre bone konata kaj ofte presita. La sumo estis granda; sed la subskribo estis bona por pli ol tiom, se nur gxi ne estis falsajxo. Mi permesis al mi la liberecon, rimarkigi al mia sinjoro, ke la tuta afero sxajnas apokrifa; kaj ke en la reala vivo oni ne eniras tra pordo de kelo je la kvara matene por eliri kun la cxeko de alia homo por preskaux cent funtoj. Sed li estis tute trankvila kaj mokrida.

--Trankviligu vin, li diris, mi restos kun vi gxis la bankoj malfermigxos, kaj tiam mi mem monerigos la cxekon.

Tial ni cxiuj ekiris, la kuracisto, la patro de la infanino, nia amiko, kaj mi mem, kaj ni pasigis la restajxon de la nokto en mia cxambraro; kaj, la sekvintan matenon, post kiam ni mangxis, ni iris kune al la banko. Mi mem prezentis la cxekon kaj diris, ke mi havas cxiun kauxzon por kredi, ke gxi estas falsajxo. Sed tute ne. La cxeko estis vera.

--Tut-tut![5] diris S-ro Utterson.

--Mi vidas, ke vi sentas kiel mi, diris S-ro Enfield. Jes, estas malbona afero. CXar mia homo estis tia, kun kia neniuj povus havi rilaton, homo vere malbeninda; kaj la persono, kiu skribis la cxekon, estas la vera esenco de la konveneco, fama ankaux, kaj (kio pli malbonigas la aferon) el tiuj, kiuj faras kion oni nomas <<la bono>>. Silentigmono, mi supozas; honestulo paganta karege iajn malsagxajxojn de sia juneco. La Domo de la Silentigmono, tiel mi nomas, sekve, tiun konstruajxon kun la pordo. Kvankam ecx tio ja ne sufcixas por klarigi cxion--li aldonis; kaj cxe tiuj vortoj, li enrevigxis.

El tio li estis revokita de iom subita demando de S-ro Utterson:

--Kaj vi ne scias, cxu la tratinto de la cxeko logxas tie?

--Versxajna loko, cxu ne? respondis S-ro Enfield. Sed okazas, ke mi rimarkis lian adreson; li logxas cxe iu placo.

--Kaj vi neniam demandis pri ... la loko kun la pordo? diris S-ro Utterson.

--Ne, sinjoro, mi estas diskretema, estis la respondo. Mi havas tre decidan opinion pri la farado de demandoj; gxi tro inklina al la stilo de la Lasta Jugxo. Vi ekirigas demandon, kaj tio estas kvazaux ekirigi sxtonon. Vi sidadas kviete sur la supro de monteto; kaj malsupreniras la sxtono, ekirigante aliajn sxtonojn, kaj baldaux iu afabla maljunulo (la lasta pri kiu vi povus pensi en tiu rilato) estas frapita je la kapo en sia propra posta gxardeno, kaj la familio devas sxangxi sian nomon. Ne, sinjoro, mi faris al mi regulon, ke, ju pli afero sxajnas

stranga, des malpli mi demandojn faras.

--Kaj, vere, tre bona regulo gxi estas, diris la legxisto.

--Sed mi esploris la lokon mi mem, dauxrigis S-ro Enfield. GXi apenaux sxajnas domo. Ne trovigxas alia pordo, kaj neniuj en- aux eliras per tiu, krom, unufoje dum longa tempo, la sinjoro de mia aventuro. Estas, en la supra etagxo, tri fenestroj, kiuj rigardas sur la korton; neniuj malsupre; la fenestroj estas cxiam fermitaj, sed puraj. Kaj, plie, estas kamentubo, kiu gxenerale eljxetas fumon; tial iu sendube logxas tie. Kaj tamen tio ne estas certa; cxar la konstruajxoj tiel sin interpremas cxirkaux la korto, ke malfacile estas diri, kie unu finigxas kaj alia komencigxas.

La paro denove antauxenmarsxis silente dum iom da tempo, kaj poste:

--Enfield! diris Utterson, estas bona, via regulo.

--Jes, tiel mi kredas, respondis Enfield.

--Sed malgraux cxio, dauxrigis la legxisto, estas unu punkto pri kiu mi deziras demandi; mi deziras peti la nomon de tiu homo, kiu piedpremis la infaninon.

--Nu, diris S-ro Enfield, mi ne povas vidi, ke tio iel malutilus. Estis homo nomita Hyde[6].

--Hm, diris S-ro Utterson, kia homo, kiel li aspektas?

--Ne estas facile lin priskribi. Estas io malagrabra cxe lia aspekto; io malplacxa, io absolute abomeninda. Mi neniam vidis homon, kiu tiom al mi malplacxis, kaj tamen mi apenaux scias kial. Li ja nepre estas iel kriplita; li forte sentigas ian kriplecon, kvankam mi ne povus precizigi gxian lokon. Lia aspekto estas iel eksterordinara kaj mi tamen cxe li ne povas citi nome ion kontrauxnorman. Ne, sinjoro, ne al mi prosperas, mi ne povas lin priskribi. Kaj tio ne estas pro manko de memoro; cxar mi certigas, ke mi lin povas revidi en cxi tiu momento.

S-ro Utterson denove iom marsxadis silente, kaj evidente sub la pezo de ia pripensado.

--Vi estas certa, ke li uzis sxlosilon? li demandis fine.

--Mia kara sinjoro ... , komencis Enfield, surprizita el si.

--Jes, mi scias, diris Utterson, mi scias, ke cxi tio devas sxajni stranga. La fakto estas, ke se mi ne petas al vi la nomon de la alia persono, tio estas cxar mi jam gxin konas. Vi vidas, Richard, ke via rakonto trafis. Se gxi estis malgxusta pri iu punkto, pli bone estus, ke vi gxin korektu.

--SXajnas al mi, ke via devo estis min averti, respondis la alia, iom morose[7]. Sed mi estis pedante <<gxusta>>, kiel vi gxin nomas. La kanajlo havis ja sxlosilon, kaj, plie, li ankoraux gxin havas. Mi lin vidis uzi gxin antaux malpli ol unu semajno.

S-ro Utterson ekgxemis profunde, sed ne diris vorton; kaj la junulo parolis denove:

--Jen alia leciono, kiu admonas diri nenion. Mi hontas pri mia longa lango. Ni interkonsentu, neniam ree aludi cxi tiun aferon.

--Tutkore, diris la legxisto. Mi donas pri tio la manon, Richard.

La sercxado por Sinjoro Hyde

Tiun saman vesperon S-ro Utterson revenis hejmen al sia frauxla domo en malgaja humoro kaj sidigxis vespermangxi sen apetito. Estis dimanĉe lia kutimo, post la finigxo de tiu mangxo sidadi apud la fajro, kun volumo de ia neinteresa religiajxo sur sia pupitro, gxis la horlogxo de la apuda pregxejo sonorigis la dekduan horon, kiam li sobre kaj dankeme iris kusxigxi. Tiun nokton, tamen, tuj kiam oni forportis la tablotukon, li prenis kandelon kaj eniris en sian afercxambron. Tie li malfermis sian fortan kofron, elprenis el gxia plej privata parto dokumenton surskribitan <<Testamento de Doktoro Jekyll>>[8], kaj sidigxis kun nuba frunto por esplori gxian enhavon. La testamento estis holografa; cxar S-ro Utterson, kvankam li gardis gxin nun kiam gxi estas farita, antauxe rifuzis doni ecx la plej malgrandan helpon pri gxia farado; gxi kondicxis ne nur ke, en okazo de la morto de Henry Jekyll M.D., D.C.L., LL.D., F.R.S., k.t.p. lia tuta havo transpasu en la manojn de lia <<amiko kaj bonfarinto, Edward Hyde>>; sed ke, en okazo de la <<malapero aux neklarigita forestado de Doktoro Jekyll dum kiu ajn periodo pli ol tri monatoj>>, la dirita Edward Hyde anstatauxu la diritan Doktoron Jekyll sen plua prokrasto kaj estu libera je cxia sxargxo aux devo, krom la alpago de kelkaj malgrandaj sumoj al la anoj de la doktora domo. De longe cxi tiu dokumento estis la cxefa abomenajxo de la legxisto. GXi lin ofendis, ne nur kiel legxiston, por kiu la fantazieco estis nemodesta, sed ankaux kiel amanton de la prudentaj kaj ordinaraj flankoj de la vivo. Kaj gxis tiam, estis lia nescio pri S-ro Hyde, kio sxveligis lian indignon; nun, per subita okazintajxo, estis lia scio. Suficxe malbone jam, ke la nomo estis nur nomo, pri kiu li ne povas ion pluan sciigxi. Estis ankoraux pli malbone, kiam gxi ekvestigxis de abomenindaj ecoj; kaj el la sxangxigxemaj sensubstancaj nebuloj, kiuj tiel trompadis lian okulon, eksaltis la subita, difinita bildigxo de demono.

--Mi pensis gxin frenezo, li diris, remetante en la kofron la ofendantan paperon, kaj jam mi komencas timi, ke gxi estas malhonoro.

CXe tio li estingis la kandelon, surmetis palton, kaj ekiris sur la vojo al Cavendish Square[9], tiu citadelo de la medicino, kie lia amiko, la fama Doktoro Lanyon[10], havis sian domon kaj akceptis sian amase venantan klientaron.

--Se iu scias, tiu estas Lanyon, li pensis.

La seriozmiena cxefservisto konis kaj bonvenigis lin; li ne estis devigita prokrasti sian eniron, sed kondukita tuj de la pordo al la mangxocxambro, kie sidis D-ro Lanyon sola kun sia vino. Tiu estis bonkora, sana, eleganta, rugxvizagxa sinjoro, kun amaso da haroj antauxtempe blankaj, kaj perforta decida maniero. Vidante S-ron Utterson, li eksaltis de sia segxo, kaj bonvenigis lin per ambaux manoj. La bonvoleco, laux lia speciala maniero, estis iome teatra; sed gxi estis bazita sur reala sento. CXar tiuj du estis malnovaj kunuloj en la lernejo kaj la universitato, ambaux plenege respektis sin mem kaj la alian, kaj, kio ne cxiam sekvas, ili estis homoj, kiuj plenege gxuis reciproke sian kunestadon. Post iom da vagada interparolado, la legxisto alproksimigxis al la temo, kiu tiel malagrabla priokupadis liajn pensojn.

--Mi supozas, Lanyon, li diris, ke vi kaj mi estas la du plej malnovaj amikoj, kiujn havas Harry[11] Jekyll?

--Mi dezirus, ke la amikoj estu pli junule fresxaj, diris ride D-ro Lanyon. Nu, mi supozas, ke ni ja estas. Kaj kio el tio? Mi lin vidas nun malofte.

--Vere! diris Utterson. Mi kredis, ke vin ligas ia komuna intereso.

--GXi ligis, estis la respondo, sed pasis jam pli ol dek jaroj, de kiam Harry Jekyll farigxis tro fantaziema por mi. Li komencis deflankigxi, deflankigxi de la vojo de l' prudento; kaj kvankam, kompreneble, mi ankoraux interesigxas pri li pro la malnovaj tagoj, mi lin vidis, kaj vidas, tre malofte ... Tia nescienca sensencajxo, aldonis la doktoro, subite purpurigxante, disigus ja Damon kaj Pitias.

Tiu cxi malgranda elmonro de kolero iom trankviligis S-ron Utterson.

--Ili nur malpacis pro iu punkto scienca, li pensis, kaj, estante homo tute sen sciencaj pasioj, li ecx aldonis:

--Estas pro nenio pli malbona ol tio!

Li lasis al sia amiko kelkajn momentojn por reserenigxi, kaj poste alproksimigxis al la demando, kiu estis la motivo de lia vizito.

--CXu vi iam renkontis protektaton lian nomitan Hyde? li demandis.

--Hyde? ripetis Lanyon. Ne! Neniam auxdis pri li. Post mia tempo.

Jen la sumo de la sciigoj, kiun la legxisto reportis kun si al ia granda malluma lito, sur kiu li en malkvieta movigxado kusxis tra la fruaj horoj gxis la alveno de l' mateno. Estis nokto malmulte ripoziga por lia penanta mento, penanta en la mallumo kaj siegxata de demandoj.

--Sonis la sesa per la sonoriloj de la pregxejo, kiu staris tiel oportune apud la domo de S-ro Utterson, kaj ankoraux li luktis kun la problemo. GXis nun tiu problemo estis tuxsinta lin nur sur lia flanko intelekta, sed nun ankaux lia imago estis okupata aux, por diri pligxuste, sklavigita; kaj, dum li tie kusxadis kaj jxetigxadis en la mallumegeco de la nokto kaj de sia kurtendrapirita cxambro, la rakonto de S-ro Enfield preterpasis antaux lia mento kvazaux sur rulajxo de lumigitaj bildoj. Jen li vidas la longajn vicojn de lanternoj de nokta urbo; poste, figuron de homo rapide marsxanta; jen infaninon kurantan de la kuracista domo, jen tiuj du kunfrapigxas kaj tiu homa Juggernaut piede subpremas la infaninon kaj antauxenpasxas, neniel atentante pri sxiaj krioj. Aux jen li vidas cxambron en ricxa domo, kie kusxas lia amiko dormanta, songxante, kaj ridetante pro siaj songxoj; kaj jen la pordo malfermigxas, la kurtenoj apartigas, la dormanto revekigxas, kaj jen! staras apud li figuro, al kiu estas donita potenco, kaj ecx je tiu senviva horo, li devas levigxi kaj fari laux gxia ordono ...

La figuro en tiuj du fazoj obsedis la legxiston dum la tuta nokto; kaj se, je iu momento, li ekdormis, estis nur por vidi gxin gliti pli kasxe tra dormantaj domoj aux sxovigxi pli rapide, ecx gxis kapturnigxo, tra pli largxaj labirintoj de lanterne lumata urbo, kaj, cxe cxiu angulo, surmarsxi sur infaninon kaj sxin lasi kriegantan. Kaj tamen la figuro ne havis ian vizagxon, per kiu li povus gxin rekoni; ecx dum liaj songxoj, gxin havis aux nenian vizagxon, aux unu, kiu trompis lin kaj dissolvigxis antaux liaj okuloj; kaj tiel naskigxis en la spirito de la legxisto kaj pligrandigxis strange forta, preskaux supermezura scivolo rigardi la trajtojn de la vera S-ro Hyde. Se li povus nur unufoje rigardi lin, li opiniis, la mistero klarigus kaj eble forruligxus, kiel estas la kutimo cxe misterajxo, kiam oni elesploras ilin. Li eble povus ekvidi kauxzon por la stranga prefero aux sklaveco (nomu gxin, kiel al vi placxas) de sia amiko, kaj ecx por la frapante strangaj kondicxoj de la testamento. Kaj almenaux gxin estus vizagxo vidinda; la vizagxo de homo tute senkompata; vizagxo, kiu devis nur sin ekmontri por naski, en la mento de la neimpresigxema Enfield, senton de dauxronta malamego.

De tiu tempo S-ro Utterson komencis konstante vizitadi la pordon en la flankstrato de l' butikoj. Matene, antaux la horo de la oficeja laboro, tagmeze, kiam la negocoj estis multaj kaj la tempo malmulta, nokte, sub la vizagxo de la nebula luno--ja en cxiu horo la legxisto estis trovebla cxe sia elektiita posteno.

--Se li estas sinjoro Hyde, li pensis, mi estos sinjoro Seek[12].

Kaj fine lia pacienco estis rekompencita. Estis bela, seka nokto; frosto en la aero; la stratoj tiel puraj, kiel la planko de balcxambro; la lanternoj, skuataj de neniuj vento, desegnis regulajn formojn el lumo kaj ombro. Je la deka, kiam la butikoj fermigxis, la flankstrato estis jam tre senhoma, kaj malgraux la mallauxta mugxado de Londono cxie cxirkauze, tre silenta. Sinjoro Utterson jam staris dum kelkaj minutoj cxe sia posteno, kiam li eksciigxis pri stranga malpeza piedpasxo alproksimigxanta. En la dauxro de siaj cxiuoktaj patroloj, li jam de longe kutimigxis al la kurioza efekto, kun kiu la piedsonado de sola persono, dum tiu estas ankoraux malproksimega, subite elsaltegas klare distingebla el la vasta zumado kaj bruado de la urbo. Tamen lia atento estis neniam antauxe tiel subite kaj decidige aldevigita; kaj estis kun forta supersticxa antauxsento de sukceso, ke li retiris sin en la enirejon de la korto. La pasoj rapide alproksimigxis, kaj subite plilauxtigxis kiam ili

cxirkauxpasis la angulon de la strato. La legxisto, rigardante el la enirejo, povis baldaux vidi, kun kia homo li devas trakti. Tiu cxi estis malgranda kaj tre simple vestita; kaj lia mieno, ecx je tiu malproksimeco, iel naskis en la observanto fortan antipation. Sed li iris rekte al la pordo, transpasante oblikve la straton por ne perdi tempon, kaj, dum li venis, li eltiris sxlosilon el la posxo, kvazaux iu, kiu alproksimigxas al la hejmo.

S-ro Utterson elpasis kaj tuxis lin je la sxultro dum li preterpasis.

--S-ro Hyde, mi kredas.

S-ro Hyde kuntirigxis malantauxen kun sibla enspiro. Sed lia timo estis nur momenta; kaj, kvankam li ne rigardis la legxiston rekte en la vizagxon, li respondis suficxe trankvile:

--Tiu estas mia nomo. Kion vi deziras?

--Mi vidas, ke vi estas enironta, diris la legxisto. Mi estas malnova amiko de Doktoro Jekyll--Sinjoro Utterson de Gaunt Strato--vi sendube auxdis mian nomon; kaj renkontante vin tiel oportune, mi kredis, ke vi povos enlasi min.

--Vi ne trovos Doktoron Jekyll; li estas for, respondis S-ro Hyde, enblovante en la truon de la sxlosilo. Kaj tiam subite, sed ne levante la rigardon:

--Kiel vi konis min? li demandis.

--Viaflanke, diris S-ro Utterson, cxu vi faros al mi komplezon?

--Kun plezuro, respondis la alia, kio gxi estu?

--CXu vi permesos, ke mi vidu vian vizagxon? demandis la legxisto.

S-ro Hyde sxajnis heziti; fine kvazaux post ia subita pripenso, frontis al li kun mieno de defio, kaj la paro suficxe fikse rigardadis sin reciproke dum kelkaj momentoj.

--Nun mi povos rekoni vin, diris S-ro Utterson. Eble estos utile.

--Jes, respondis S-ro Hyde, estas ja bone ke ni renkontigxis; kaj konvenas, ke vi havu mian adreson. Kaj li donis numeron en strato de Soho[13].

--Bona Dio! pensis S-ro Utterson, cxu li ankaux pensis pri la testamento?

Sed li retenadis siajn sentojn kaj nur gruntis dankon pro la dono de l' adreso.

--Kaj nun, diris la alia, kiel vi rekonis min?

--Laux priparolo, estis la respondo.

--Kies priparolo?

--Ni havas komunajn amikojn, diris S-ro Utterson.

--Komunajn amikojn! ehxis S-ro Hyde iom rauxke. Kiuj ili estas?

--Jekyll ekzemple, diris la legxisto.

--Li neniam diris al vi, kriis S-ro Hyde, kun ekrugxigxo de kolero. Mi ne kredis, ke vi mensogos.

--Nu, diris S-ro Utterson, tia parolo ne estas deca.

La alia rikanis lauxte en sovagxan ridon; kaj jen la sekvintan momenton, kun eksterordinara rapideco, li malsxlosis la pordon kaj malaperis en la domon. La legxisto staris dum kelka tempo post kiam S-ro Hyde forlasis lin, la bildo de l' maltrankvileco. Tiam li malrapide supreniris la straton, haltetante post cxiuj du-tri pasxoj, kaj metante la manon al la frunto, kiel homo en ia menta perpleksiteco[14]. La problemo, kiun li promenantate tiele pripensis, estis el speco, kiu malofte solvigxas. S-ro Hyde estis pala, kaj havis pigmean eksterajxon; li donis la impreson de malbelformiteco sen ia nomebla malbeleco de formo, li havis mallogan rideton, kaj li estis konduktinta kontraux la legxisto kun ia mortigula miksaĵo de timemeco kaj trokuragxo, kaj li parolis per rauxketa mallauxtacxa kaj iom rompita vocxo--cxiuj cxi punktoj estis kontraux li; sed cxio cxi tio kune ne suficxis por klarigi la gxis tiam nekonitan nauzon, abomenon kaj timon, kun kiu S-ro Utterson rigardis lin:

--Devas esti io plu, diris en si la perpleksita[15] sinjoro. Estas ja io plu, se mi povus por gxi eltrovi nomon. Dio min benu! la viro sxajnas apenaux homa. Io troglodita, ni diru? aux cxu estas tie nur la radiado de malpurega animo, kiu tiel traspiras kaj transfiguras sian argilan logxejon? La lasta, mi pensas; cxar, ho mia malfelicxa maljuna Harry Jekyll! se mi iam legis sur vizagxo la subskribon de Satano, estas sur tiu de via nova amiko.

CXirkaux la angulo de la flankstrato estis placo kun antikvaj, belaspektaj domoj, jam plejparte kadukigxintaj el ilia antauxa gloro, kaj luigitaj po etagxoj kaj cxambraroj al homoj el cxiuj specoj kaj cirkonstancoj: mapgravuristoj, arhxitektoj, fi-reputaciaj legxistoj, kaj la agentoj de kasxataj entreprenoj. Unu konstruajxo, tamen, la dua for de la angulo, estis ankoraux tute okupata; kaj, antaux gxia pordo, kiu portis grandan sxajnon de ricxeco kaj komforto, kvankam gxi estis nun envolvita en mallumo, krom cxe la fenestreto super gxi, S-ro Utterson haltis kaj frapis. Bone vestita, maljuneta servisto malfermis la pordon.

--CXu D-ro Jekyll estas hejme, Poole?[16] demandis la legxisto.

--Mi certigos, S-ro Utterson, diris Poole, dume enlasante la vizitanton en grandan komfortan vestiblon kun malalta plafono, pavimitan per kahelegoj, hejtatan (laux la maniero de kampara domego) per hela malfermita fajro kaj meblitan per multekostaj mebloj el kverko.

--CXu vi volas atendi tie cxi apud la fajro, sinjoro? aux cxu mi eklumigu por vi en la mangxocxambro?

--CXi tie, mi dankas, diris la legxisto; kaj li alproksimigxis kaj apogis sin sur la alta fajrgardilo. Tiu cxi vestiblo, en kiu li nun restis sola, estis favorita fantazio de lia amiko la doktoro; kaj Utterson mem kutimis paroli pri gxi kiel la plej agrabla cxambro en Londono. Sed hodiaux nokte estis tremacxo en lia sango; la vizagxo de Hyde kusxis peze sur lia memoro; li sentis--kio cxe li estis malofte--nauzon kaj malsxaton pri la vivo; kaj en la malgajeco de sia humoro, li kvazaux legis minacon en la flagrado de la fajrlumo sur la poluritaj mebloj kaj en la maltrankvila eksaltado de la ombrajxo sur la plafono. Li hontis pro la trankviligxo, kiun li sentis, kiam Poole baldaux revenis por anonci, ke D-ro Jekyll estis elirinta.

--Mi vidis S-ron Hyde eniri per la pordo de la iama dissekcia cxambro, Poole, li diris, cxu tio estas tute bona, kiam D-ro Jekyll estas for de l' hejmo?

--Tute bona, S-ro Utterson, respondis la servisto, S-ro Hyde havas sxlosilon.

--Via mastro sxajnas multe konfidi al tiu junulo, Poole, dauxrigis la legxisto reve.

--Jes, sinjoro, tion li ja faras, diris Poole, ni cxiuj ricevis ordonojn, lin obei.

--Mi ne pensas, ke mi iam renkontis lin cxi tie, diris Utterson.

--Ho, ne, efektive, sinjoro. Li neniam estas tablogasto tie cxi. Mi ja vidas lin tre malofte cxi-tiuflanke de la domo; li plej ofte venas kaj iras per la laboratorio.

--Nu, bonan nokton, Poole.

--Bonan nokton, S-ro Utterson.

Kaj la legxisto ekiris al sia hejmo kun tre malgaja koro.

--Malfelicxa Harry Jekyll, li pensis, miaj pensoj min trompas se li ne perdigxas en profundajn akvojn! Li estis tre malbonkondata, kiam li estis juna, antaux tre longe, ja vere, sed en la legxaro de Dio statuto de limigo ne ekzistas. Ha! devas esti tio; la fantomo de iu malnova peko; la kancero de iu kasxita malhonoro; la puno venanta, pede claudo, jarojn post kiam la memoro forgesis kaj la memamo pardonis la kulpon.

Kaj la legxisto, timigita de la penso, zorgmeditis dum iom da tempo pri sia propra estinta vivo, sercxante en cxiuj anguloj de sia memoro, timante ke, hazarde, ia malnova pekajxo el tie eksaltu al la lumo. Lia estinta vivo estis suficxe senkulpa; malmultaj homoj povus legi la arxivojn de sia vivo kun malpli da antauxtimo. Li, tamen, estis humiligita gxis la polvo pro la multaj malbonajxoj, kiujn li iam faris, kaj relevita en sobran kaj timoplenan dankemecon pro tiuj multaj, kiujn li estis tiel preskauxe farinta sed tamen evitinta. Kaj poste, revenante al sia antauxa temo, li eklumigis radion de espero.

--Tiu cxi S-ro Hyde, se oni lin esploradus, li pensis, devas ja havi siajn proprajn sekretojn; nigrajn sekretojn, laux sia mieno; sekretojn kompare al kiuj la plej malbonaj de malfelicxa Jekyll estus kvazaux sunlumo. La afero ne povas dauxri tia, kia gxi estas. Mi malvarmigxas, kiam mi pensas pri tiu cxi estajxo rampanta kiel sxtelisto al la lito de Harry! Malfelicxa Harry, kia vekigxo! Kaj la dangxero! CXar se tiu cxi Hyde suspektas la ekziston de la testamento, li povos malpacienca pro deziro heredi. Ha, mi devos meti la sxultron al la tasko,--se nur Jekyll tion al mi permesos, li aldonis. CXar denove li vidis antaux la okulo interna, klarajn kiel diafanajxo, la strangajn kondicxojn de la testamento.

Doktoro Jekyll estis tute sengxena

Post du semajnoj, laux bonega bonsxanco, la doktoro invitis al unu el siaj agrablaj vespermangxoj kvin aux ses malnovajn intimulojn, cxiuj inteligentaj estimindaj homoj, kaj cxiuj kompetentuloj pri la bona vino; kaj S-ro Utterson tiel manovris, ke li restis post la foriro de la aliaj. Tio ne estis nova arangxo, sed jam okazis dekojn da fojoj. Kie Utterson estis iel sxatata, tie li estis tre multe sxatata. Dommastroj amis reteni la sekan legxiston, kiam la gajeguloj kaj la babilemuloj havis jam la piedon sur la sojlo por foriri; ili amis sidi dum iom da tempo kun lia netrudema kunesto, sin ekzercante por la soluleco, sobrigante siajn mentojn en lia ricxa silento, post la elspezado kaj strexigado de l' festeco. Al tiu cxi regulo, D-ro Jekyll ne estis escepto; kaj dum li nun sidis cxe la kontrauxa flanko de la fajro,--granda, belforma, glatvizagxa, kvindekjara viro, kun eksterajxo eble iom ruzeta, sed kun cxia signo de kapableco kaj bonkoreco,--oni povis ekvidi per liaj rigardoj, ke li havas al S-ro Utterson sinceran kaj varman korinklinon.

--Mi deziris paroli kun vi, Jekyll, komencis tiu cxi. Vi konas tiun vian testamenton ...

Atenta observanto povus konstati, ke la temo estas malagraba; sed la doktoro elportis gxin gaje.

--Mia malfelicxa Utterson, li diris, vi estas kompatinda pro tia kliento. Mi neniam vidis homon tiel afliktita, kiel vi estis pro mia testamento; escepte se estus tiu cxirkauxligita pedanto Lanyon, pri tio, kion li nomas miaj sciencaj herezoj. Ho, mi scias, ke li estas bonegulo,--vi ne bezonas fari nuban vizagxon,--efektiva bonegulo, mi cxiam intencas vidi lin pli ofte; sed li tamen, malgraux cxio, cxirkauxligita pedanto ja estas; ignoranta,

aroganta pedanto. Mi neniam pri iu estis pli dolore trompita, ol pri Lanyon.

--Vi scias, ke mi neniam aprobis gxin, dauxrigis Utterson, senkompate malatentante la novan temon.

--Mian testamenton? Jes, certe, mi scias tion, diris la doktoro iomete akre, tion vi jam diris al mi.

--Nu, mi diras tion al vi denove, dauxrigis la legxisto; mi lastatempe eksciis ion rilate al la juna Hyde.

La granda bela vizagxo de D-ro Jekyll paligxis gxis la lipoj mem, kaj nigreco aperis cxirkaux liaj okuloj.

--Mi ne volas auxdi plu, li diris. Tiun temon, mi pensis, ni konsentis ne plu aludi.

--Tio, kion mi auxdis, estis abomena, diris Utterson.

--Tio ne povas sxangxi la aferon. Vi ne komprenas mian pozicion, respondis la doktoro, kun ia nekonsekvenceco de maniero. Mi trovigxas en doloriga situacio, Utterson. Mia pozicio estas tre stranga, ja tre stranga. Estas unu el tiuj aferoj, kiujn la diskutado ne povas ripari.

--Jekyll, diris Utterson, vi min intime konas; mi estas homo konfidinda. Faru pri cxi tio plenan malkasxan konfeson, kaj mi neniel dubas, ke mi povos eltiri vin el via embaraso.

--Mia bona Utterson, diris la doktoro, estas treege bona viaparte, kaj mi ne trovas vortojn, per kiuj vin danki. Mi plene kredas vin; mi konfidus al vi plivole ol al cxiu alia vivanta, ja, plivole ol al mi mem, se mi povus fari la elekton; sed vere ne estas tio, kion vi supozas, ne estas tiel malbone; kaj gxuste por trankviligi vian bonan koron, mi diros al vi cxi tion: Tuj kiam mi volos, mi povos min liberigi de S-ro Hyde. Pri tio mi donas al vi mian manon, kaj mi dankas vin ree kaj ree. Kaj mi aldonos nur unu malgrandan vorton, Utterson, kiun,--mi estas certa pri tio,--vi akceptos sen ofendigxo: ke cxi tio estas privata afero, kaj mi vin petas, lasu gxin dormadi.

Utterson pripensadis dum kelkaj momentoj, rigardante en la fajron.

--Mi havas nenian dubon, ke vi estas tute prava, li diris fine, starigxante.

--Nu, bone, sed cxar ni tusxis tiun cxi aferon, kaj por la lasta fojo, kiel mi esperas, dauxrigis la doktoro, estas unu punkto, kiun mi dezirus al vi komprenigi. Mi havas vere grandan intereson al la malfelicxa Hyde. Mi scias, ke vi vidis lin; li tion diris al mi; kaj mi timas, ke li kondukis malgxentile. Sed mi ja sincere havas grandan, grandegan intereson al tiu junulo; kaj se mi estus forprenita, Utterson, mi deziras, ke vi promesu al mi, toleri lin kaj havigi al li liajn rajtojn. Vi tion farus, mi pensas, se vi sciis cxion; kaj estus sxargxo forigita de mia animo, se vi promesus.

--Mi ne povas sxajngi, ke mi iam amos lin, diris la legxisto.

--Tion mi ne postulas, petegis Jekyll, metante sian manon sur la brakon de la alia, mi postulas nur la justecon; mi petas nur, ke vi helpu lin pro amo al mi, kiam mi cxi tie ne estos plu.

Utterson ekgxemis malgrauxvole.

--Nu, li diris, mi promesas.

La afero pri la Carew[17]-mortigo

Preskaux unu jaron poste, en la monato oktobro 18**, Londono estis ektimigita de krimo de stranga

kruelegeco, kiun igis pli rimarkinda la alta rango de la viktimo. La detaloj estis malmultaj kaj timigaj. Servistino, logxanta sola en domo ne malproksima de la rivero, estis suprenirinta por kusxigxi cxirkaux la dekunua. Kvankam nebulo ruligxadis super la urbo dum la fruaj horoj, la unua parto de la nokto estis sennuba, kaj la strateto, sur kiun rigardis la fenestro de la servistino, estis brile lumigata de la plena luno. SXajnas, ke sxi estis romantikema, cxar sxi sidigxis sur sian keston, kiu staris gxuste sub la fenestro, kaj enprofundigxis en revadon. Neniam,--sxi kutimis diri kun fluantaj larmoj, kiam sxi rakontis la okazintajxon,--neniam sxi estis sentinta sin pli en paco kun cxiuuj homoj, aux pensinta pli bonvole pri la mondo. Kaj dum sxi tiel sidadis, sxi ekvidis maljunan, belan sinjoron kun blankaj haroj, alproksimigxantan sur la strateto; kaj antauxenirantan renkonte al li, alian tre malgrandan sinjoron, kiun komence sxi malpli atentis. Kiam ili alvenis gxis reciproka auxdebleco--kio estis gxuste sub la okuloj de la servistino--la pli agxa viro klinsalutis kaj alparolis al la alia per tre bela maniero de gxentileco. Ne sxajnis, ke la temo de lia parolado estas grava; efektive, de lia montrado sxajnis, ke li nur demandas pri la vojo; sed la luno brilis sur lian vizagxon dum li parolis, kaj placxis al la knabino gxin observi, tiel senkulpan kaj malnovmodan bonkorecon de maniero gxi sxajnis elspiri, tamen estis ankaux cxe gxi io alta, kvazaux de ia bonfondita memkontento. Baldaux sxia rigardo vagis al la alia, kaj sxi estis surprizita rekoni en li unu S-ron Hyde, kiu foje vizitis sxian mastron, kaj al kiu sxi eksentis antipation. Li portis en la mano pezan bastoneton, kiun li sencele manumis; sed li respondis nenian vorton, kaj sxajnis auxskulti kun malfacile retenata malpacienco. Kaj tiam subite li eksplodis en grandan flamigxon de kolero, frapante per la piedo, svingegante sian bastonon, kaj kondukante,--kiel diris la servistino,--kvazaux frenezulo. La maljunulo retirigxis unu pasxon, kun mieno de homo treege surprizita kaj iome cxagrenita; kaj cxe tio, S-ro Hyde diskrevigis cxiujn limojn kaj bastonegis lin teren. Kaj jen tuj poste kun simia furiozo li premegadis subpiede sian viktimon, kaj hajligis sur lin tian ventegon da batoj, ke la ostoj auxdeble frakasigxis kaj la korpo saltadis sur la vojo. Pro la teruro de tiu vidajxo kaj tiuj sonoj, la servistino svenis.

Estis la dua horo, kiam sxi rekonsciigxis kaj venigis la policon. La mortiginto jam antaux longe foriris; sed tie kusxis lia mortigito meze de la strateto, nekredible senformigita. La bastono per kiu la ago estis farita, kvankam el iu malofta tre fortika kaj peza ligno, rompigxis cxe la mezo per la egeco de tiu sensenta krueleco, kaj unu splitigita duono estis ruligxinta en la defluilon, la alian sendube forportis la mortiginto. Monujo kaj ora posxhorlogxo estis trovitaj sur la mortigito, sed neniam karto aux papero, krom sigelita kaj afrankita koverta, kiun li kredible portis al la posxto, kaj kiu surhavis la nomon kaj adreson de S-ro Utterson. Tiun cxi oni alportis la sekvintan matenon al la legxisto antaux ol li levigxis; kaj gxin vidinte kaj sciigxinte pri la cirkonstancoj, li tuj elpusxis solenan lipon.

--Mi diros nenion, gxis mi vidos la kadavron, li diris, cxi tio povas esti tre grava. Bonvolu atendi dum mi vestigxos.

Kaj kun la sama serioza vizagxo li rapide matenmangxis kaj veturadis al la policejo, kien oni estis alportinta la kadavron. Tuj kiam li eniris en la cxambron, li faris jesan kaptionon.

--Jes, li diris, mi rekonas lin. Mi bedaurnas diri, ke tiu cxi estas Sir Danvers Carew.

--Mia Dio! sinjoro, ekkriis la policisto, cxu estas eble? Kaj tuj poste lia okulo ekbrilis pro profesia ambicio. Tio cxi faros grandan bruon, li diris, kaj eble vi povos helpi nin kapti la krimulon. Kaj mallonge li rakontis tion, kion la servistino estis vidinta, kaj almontris la rompitan bastonon.

S-ro Utterson jam tremis cxe la nomo Hyde; sed kiam oni metis antaux lin la bastonon, li ne povis dubi plu; rompita kaj elbatita kvankam gxi estis, li rekonis gxin kiel unu, kiun li mem donacis antaux multaj jaroj al Harry Jekyll.

--CXu tiu cxi S-ro Hyde estas persono de malalta kresko? li demandis.

--Speciale malgranda kaj speciale fi-aspekta, tiel la servistino lin nomas, diris la oficisto.

S-ro Utterson pripensadis; poste, levante la kapon:

--Se vi venos kun mi en mia veturilo, li diris, mi kredas, ke mi povos konduki vin al lia domo.

Estis jam preskaux la nauxa de la mateno, kaj okazis la unua nebulo de la sezono. Granda cxokoladkolora vaporo mallevigxis de la cxielo kvazaux cxerkokovrilo, sed la vento sencxese atakegis kaj forpelis tiujn remparigitajn vaporojn; tiel, ke dum la malrapida rampado de la fiakro el unu strato sur la alian, S-ro Utterson povis vidi mirindan nombron da gradoj kaj nuancoj de krepuska lumo; cxar jen malhelis kvazaux en la profundo de vespera cxielo; jen la ardado de ricxa flamstriita bruno, kiel la brilo de ia stranga brulado, kaj jen, momente, la nebulo tute distrigxis, kaj palega radio da taglumo traglitis inter la turnigxantaj volvajtoj de l' vaporo. La funebreca kvartalo Soho, vidata sub cxi tiuj sxangxigxantaj ekrigardoj kun siaj kotaj vojoj kaj malelegantaj preterirantoj, kaj siaj lanternoj, kiuj estis aux ankoraux ne estingitaj aux rebruligitaj por kontrauxbatali tiun cxi malgxojan reinvadon de la mallumo, sxajnis, al la okuloj de la legxisto, simili kvartalon de urbo en ia kosxmaro. Liaj pensoj, plie, estis tinkturitaj de la plej malgajaj koloroj; kaj kiam li ekrigardis sian veturkunulon, li sentis ian tusxon de tiu teruro al la legxo kaj gxiaj oficistoj, kiu foje povas ataki ecx la plej honestan. Kiam la veturilo haltis cxe la montrita adreso, la nebulo iome levigxis, kaj li ekvidis malhelan straton, gxindrinkejon, francan mangxejaxxon, multajn cxifone vestitajn infanojn, kunpremitajn en la domaj enirejoj, kaj multajn virinojn, el diversaj nacioj, elirantajn kun sxlosilo en la mano por trinki matenan glason; kaj, la sekvintan momenton, la nebulo, bruna kiel la umbro-tero, remalsuprenvenis sur tiun lokon kaj fortranxis lin de la friponejo lin cxirkauxanta. CXi tie estis la hejmo de la favorato de Henry Jekyll; de homo heredonta kvaronon da miliono sterlinga.

Argxenthara maljunulino, kun vizagxo kvazaux el eburo, malfermis la pordon. SXi havis malbonan vizagxon, glatigitan per la hipokriteco; sed sxia maniero estis bonega.

--Jes, sxi diris, ja logas S-ro Hyde tie cxi, sed ne estas hejme, li estis en la domo lastan nokton tre malfrue, sed reeliris post malpli ol unu horo; tio tute ne estas stranga; liaj kutimoj estas tre neregulaj, kaj li ofte forestas; ekzemple, gxis hieraux sxi ne vidis lin jam de preskaux du monatoj.

--Bone, ni do deziras vidi liajn cxambrojn, diris la legxisto; kaj, kiam la virino komencis deklari, ke tio estas neebla: Mi devas sciigi al vi, kiu estas cxi tiu kun mi, li aldonis: Tiu cxi estas Inspektoro Newcomen, el Scotland Yard[18].

Ekbrilacxo de malama gxojto aperis sur la vizagxo de la virino.

--Ha! sxi diris, li estas sercxata! Kion li faris?

S-ro Utterson kaj la inspektoro rigardis sin reciproke.

--Li ne sxajnas esti tre populara persono, diris cxi tiu.

--Kaj nun, mia bonulino, permesu, ke mi kaj tiu cxi sinjoro iome cxirkauxrigardu.

El la tuta domo, kiu krom pro la maljunulino restis senhoma, S-ro Hyde estis okupinta nur du cxambrojn; sed tiuj estis meblitaj lukse kaj bonguste. SXranko estis plenigita de bona vino; la teleraro estis el argxento, la tukaro eleganta; bona pentrajxo pendis sur la muro, donaco (Utterson supozis) de Henry Jekyll, kiu estis granda virtuozo; kaj la tapisxoj estis dikegaj kaj el agrablaj koloroj. En tiu cxi momento, tamen, la cxambroj portis cxian signon de antauxnelonga kaj rapida trasercxado; dise sur la planko kusxis vestajtoj, kun la posxoj turnitaj eksteren; sxloseblaj tirkestoĵ staris malfermitaj, kaj sur la fajrejo kusxis amaso da griza cindro, kvazaux multe da paperoj estis bruligitaj. El cxi tiu cindramaso la inspektoro eltiris la dikan ekstremajxon de verda cxeklibro, kontrauxstarintan la efikon de la fajro; la alia duono de la bastono estis trovita post la pordo; kaj, cxar tio cxi certigis liajn suspektojn, la policano deklaris sin ravita. Vizito al la banko, kie oni sciigis lin,

ke kelkmilo da funtoj sterlingaj kusxas tie je la kredito de la mortiginto, kompletigis lian kontentecon.

--Vi povas havi fidon, sinjoro, diris li al Sinjoro Utterson, ke mi nun havas lin bone en la mano. Li sendube perdis la kapon, alie li neniam lasus la bastonon, kaj, antaux cxio, neniam bruligus la cxekaron. Nur per mono li povas ja vivi. Ni havas nenion por fari, krom atendi lin cxe la banko kaj eldoni la afisxetojn.

Tiu cxi lasta afero, tamen, ne estis tiel facila; cxar S-ro Hyde havis malmulte da konatoj, ecx la mastro de la servistino lin vidis nur dufoje, lian parencaron oni povis eltrovi nenie, li estis neniam fotografita, kaj la nemultaj, kiuj povis lin priskribi, tute malkonsentis inter si, laux la kutimo de ordinaraj observantoj. Pri nur unu sola punkto ili konsentis; kaj tiu estis la obsedanta sento de neesprimita kripleco, per kiu la fugxinto impresis tiujn, kiuj lin vidis.

La okazo pri la letero

Estis malfrue en la posttagmezo, kiam S-ro Utterson alvenis al la pordo de D-ro Jekyll, kie li estis tuj enlasita de Poole kaj kondukita malsupren preter la kuirejo kaj trans korton, kiu iam estis gxardeno, gxis la konstruajxo, kiun oni nomis indifere, la laboratorio aux dissekca cxambro. La doktoro acxetis la domon de la heredintoj de fama hxirurgiisto; kaj cxar liaj propraj gustoj estis pli hxemiaj ol anatomiaj, li sxangxis la destinon de la konstruajxo en la posta parto de la gxardeno. Estis la unua fojo, kiam la legxisto estis akceptita en tiu parto de la logxejo de sia amiko; kaj li observis la malluman senfenestran konstruajxon kun scivolo, kaj cxirkauxen rigardis kun malagraba sento de strangeco, dum li transiris la operacian teatron, iam amase plenigitan de fervoraj studentoj, nun malplenan kaj silentan, kun la tabloj sxargxitaj de hxemiaj aparatoj, la planko kovrita de kestoj kaj pakpajlo, kaj la lumo malklare falanta tra la nebula kupolo. CXe la transa flanko, sxtuparo suprenkondukis al pordo kovrita de rugxa bajeto[19], kaj tra tiu S-ro Utterson estis fine akceptita en la kabineton de la doktoro. Estis granda cxambro, cxirkaugarnita je vitraj sxrankoj, meblita interalie per spegulego kaj skribtablo, kaj elrigardis sur la korton per tri polvokovritaj fenestroj kun feraj baroj. Fajro brulis sur la kameno, lampo ekbruligita staris sur la kamenbreto, cxar ecx en la domoj la nebulo komencis kusxi dense, kaj tie, proksimege de la varmo, sidis Doktoro Jekyll, sxajne morte malsana. Li ne starigxis por akcepti sian vizitanton, sed etendis nekore la manon kaj bonvenigis lin per sxangxita vocxo.

--Kaj nun, diris S-ro Utterson, tuj post la eliro de Poole, vi auxdis la novajxon, cxu ne?

La doktoro tremetis.

--Oni kriis gxin sur la placo, li diris. Mi auxdis tion de mia mangxocxambro.

--Unu vorton, diris la legxisto. Carew estis mia kliento, sed tio vi ankaux estas; kaj mi volas scii, kion mi devas fari. Vi ja ne estis suficxe freneza, kasxi ie tiun cxi kanajlon?

--Utterson, mi jxuras antaux Dio, ekkriis la doktoro, mi jxuras antaux Dio, ke mi neniam revidos lin plu. Mi ligas min al vi per mia honoro, ke mi de nun cxesigos cxian rilaton kun li en tiu cxi mondo. CXio finigxis. Kaj, efektive, li ne bezonas ian helpon; vi ne konas lin kiel mi; li estas for el dangxero, tute for el dangxero. Atentu miajn vortojn, oni pri li ne auxdos plu.

La legxisto auxskultis malgaje. Ne placxis al li la febra maniero de lia amiko.

--Vi sxajnas tre certa pri li, li diris, kaj por vi mem mi esperas, ke vi estos prava. Se okazus proceso, via nomo eble aperus.

--Mi estas tute certa pri li, respondis Jekyll, por tio mi havas sciobazon, kiun mi povas konfidi al neniuj. Sed estas unu afero, pri kiu vi povas min konsili. Mi ricevis--mi ricevis leteron, kaj min embarasas decidi, cxu mi devus montri gxin al la polico. Mi volus lasi la aferon en viaj manoj, Utterson; vi jugxus sagxe, mi estas certa,

tiel grandan konfidon mi havas al vi.

--Vi timas, mi supozas, ke gxi povus konduki al lia trovigxo, cxu ne? demandis la legxisto.

--Ne, diris la alia. Mi ne povas diri, ke min tuxsas, kio farigxos Hyde, kun li mi ne rilatos plu. Mi pensis pri mia propra reputacio, kiun cxi tiu malaminda afero iom kompromitis.

Utterson pripensadis iom. Lin mirigis la egoismo de lia amiko kaj, tamen, trankviligis lin.

--Nu, li diris fine, permesu, ke mi vidu la leteron.

La letero estis skribita laux stranga vertikala maniero, kaj subskribita <<Edward Hyde>>; kaj gxi sciigis, sufcie mallonge, ke la bonfarinto de la skribinto, D-ro Jekyll, al kiu li estis de longe tiel malinde repaginta milon da favoroj, ne bezonas timi pri lia sendangxereco, cxar li havas rimedojn por forkuri, al kiuj li havas absolutan fidon. Sufcie placxis al la legxisto cxi tiu letero; gxi donis pli bonan aspekton al la intimeco, ol li jam atendis, kaj li kulpigis sin pro kelkaj siaj antauxaj suspektoj.

--CXu vi havas la koverton? li demandis.

--Mi bruligis gxin, respondis Jekyll, antaux ol konscii kion mi faris; sed gxi portis nenian stampon de l' posxto. Oni alportis gxin private.

--CXu mi konservu cxi tion kaj dormu sur gxi?[20] demandis Utterson.

--Mi deziras, ke vi decidu por mi tute, estis la respondo. Mi perdis cxian fidon al mi mem.

--Nu, mi pripensos, diris la legxisto. Kaj nun unu vorton plu. Estis Hyde, cxu ne, kiu diktis la kondicxojn en via testamento pri tiu malapero?

La doktoron sxajne kaptis eksveno. Li kunpremis la lipojn kaj jesis per kapsigno.

--Tion mi divenis, diris Utterson. Li intencis pereigi vin. Nur iom plu, kaj vin jam estus trafinta la morto.

--Min trafis io multe pli efika, respondis solene la doktoro. Min trafis averto--ho Dio! Utterson, kia averto!

Kaj li momente kovris la vizagxon per la manoj.

Elirante, la legxisto haltis kaj iom kunparoladis kun Poole.

--Oni hodiaux alportis leteron, li diris. Kian aspekton havis la portinto?

Sed Poole estis certega, ke nenio venis krom posxte, kaj ecx tiel nur cirkuleroj. CXi tiu novajxo forsendis la vizitinton kun renovigitaj timoj. Evidente la letero alvenis per la laboratoria pordo. Eble ja gxi estis skribita en la kabineto, kaj se tiel estas, gxi devas esti jugxata alie kaj traktata kun tiom pli da singardemo. La jxurnalvendistoj, dum li iris, sinrauxkige kriegis lauxlonge la trotuaroj:

--Speciala eldono! Terura mortigo de Parlamentano!

Tio estis la funebra parolado jam de unu amiko kaj kliento. Kaj li ne povis ne timi, ke la bonfamo de ankoraux alia amiko estos tirata malsupren en la turnigxado de l' skandalo. La decido, kiun li devos fari estis almenaux iom delikata; kaj memfida kvankam li estis laux kutimo, li komencis dorloti deziron, havi ies konsilon.

Baldaux poste, li sidis cxe unu flanko de sia propra kameno, kun S-ro Guest[21], sia cxefkomizo, cxe la alia, kaj meze inter ili, je delikate kalkulita distanco de la fajro, staris botelo da ia speciala malnova vino, kiu de longe kuxadis nesunumata en la fundamentoj de lia domo. La nebulo ankoraux dormis pendfluge super la droninta urbo, kie la lampoj lumetis kiel karbunkoloj, kaj tra la obtuziganta kasxanta amaso de tiuj falintaj nuboj la procesio de la vivo de l' urbo ankoraux enruligxadis tra la grandaj arterioj kun sonego kvazaux de potenca vento. Sed la cxambro estis gaja en la lumo de l' fajro. En la botelo la acidoj estis jam de longe solvigxintaj; kun la dauxrado de l' tempo la imperia tinkturo dolcxigxis tiel same, kiel la koloro en koloritaj fenestroj alprenas nuancojn pli ricxajn; kaj la ardeco de varmegaj auxkunaj posttagmezoj sur montetflankaj vinberejoj estis preta liberigxi kaj distri la nebulojn de Londono. Nesenteblo la legxisto fandigxis. Al neniu li kasxis malpli da sekretoj, ol al S-ro Guest. Li ja ne estis cxiam certa, ke li kasxis tiom, kiom li intencis. Guest ofte iris al la doktora domo pri aferoj. Li konis Poole, li povis apenaux ne rimarki la intimecon de S-ro Hyde en tiu domo; li povus fari konkludojn. CXu do ne estus konsilinde, ke li vidu leteron, kiu tiun misteron klarigas? Kaj antaux cxio, cxar Guest, estante fervora studanto kaj kritikanto de skribmanieroj, konsiderus la konfidon natura kaj kompleza? Guest plie estis konsilemulo; li apenaux legus tian strangan dokumenton, ne eldirante rimarkon, kaj laux tiu rimarko S-ro Utterson povos direkti sian estontan agadon.

--Estas malgxoja afero pri Sir Danvers, li diris.

--Ja efektive gxi estas, sinjoro. GXi elvokis grandan publikan senton, respondis Guest.--Kompreneble la krimulo estis freneza.

--Mi multe dezirus auxdi vian opinion pri tio, respondis Utterson. Mi havas cxi tie dokumenton de li skribitan; estas tute inter ni, cxar mi apenaux scias, kion fari pri gxi: ecx plej bonaspekte la afero estas malbela. Sed jen, tute laux via speciala intereso: auxtografo de mortiginto.

La okuloj de Guest plibrilis, kaj li tuj komencis esplori gxin pasie.

--Ne, sinjoro, li diris, ne freneza; sed estas stranga skribmaniero.

--Kaj laux cxiuj diroj ankaux tre stranga skribinto, aldonis la legxisto.

GXuste en tiu momento la servisto eniris kun letereto.

--CXu tiu estas de D-ro Jekyll, sinjoro? demandis la komizo. Mi pensis, ke mi rekonas la skribon. CXu estas io privata, S-ro Utterson?

--Nur invito al vespermangxo. Kial? CXu vi deziras gxin rigardi?

--Momenton. Mi dankas vin, sinjoro, kaj la komizo metis la du foliojn flankon cxe flanko kaj zorge komparis ilian enhavon.

--Dankon, sinjoro, li fine diris, redonante ambaux, estas tre interesa auxtografo.

Okazis longa pauxzo, dum kiu S-ro Utterson batalis kontraux si mem.

--Kial vi komparis ilin, Guest? li subite demandis.

--Nu, sinjoro, respondis la komizo, estas iom rimarkinda simileco; la du skribmanieroj estas laux multaj punktoj identaj, nur malsimile klinitaj.

--Iom strange, diris Utterson.

--Ja estas, kiel vi diras, iom strange, respondis Guest.

--Bone estus, ne paroli pri tiu cxi letero, vi komprenas, diris la mastro.

--Jes, sinjoro, diris la komizo, mi komprenas.

Sed S-ro Utterson, tuj kiam li estis sola tiun nokton, enskloxis la leteron en sia forta kofro, kaj tie gxi ripozadis de tiam antauxen.

--Kio! li pensis, Harry Jekyll falsi por mortiginto!

Kaj lia sango malvarmigxis en liaj vejnoj.

La rimarkinda okazo pri Doktoro Lanyon

La tempo pasadis; miloj da funtoj sterlingaj estis proponitaj kiel rekompenco, cxar la morto de Sir Danvers ofendis kiel publika malfelicxo, sed S-ro Hyde estis malaperinta el la sciado de la polico kvazaux li neniam ekzistis. Oni ja elfosis multon pri lia estinta vivado, kaj cxio estis malbonfama; rakontoj elsaltis pri lia krueleco tiom senkompatema kiom perforta; pri lia malnobla vivado, pri liaj strangaj kunuloj, pri la malamo, kiu sxajnis cxirkauxi lian karieron; sed pri lia nuntempa kasxejo, ne ecx murmureto. De l' tempo, kiam li forlasis la domon en Soho, la matenon de la mortigo, li simple malaperis; kaj iom post iom, kun la pasado de la tempo, S-ro Utterson komencis perdi la unuan varmegecon de sia timo kaj pli kvietigxi en si mem. La morto de Sir Danvers estis liaopinie pli ol kompensita per la malapero de S-ro Hyde. Jam kiam tiu malbona influo estis forigita, nova vivo komencigxis por Doktoro Jekyll. Li elvenis el sia soleco, renovigis rilatojn kun siaj amikoj, farigxis denove ilia familiara gasto kaj regalanto; kaj, kvankam li estis cxiam konita kiel bonfaranto, li nun estis ne malpli fama pro sia pieco. Li estis tre okupata, li estis multe en la libera aero, li faris la bonon; lia vizagxo sxajnis malfermigxi kaj pliheligxi, kvazaux pro interna konscio de servofarado; kaj dum pli ol du monatoj la doktoro vivis en paco.

La 8-an de januaro, Utterson estis mangxinta cxe la doktoro kun malgranda invititaro; Lanyon cxeestis; kaj la vizagxo de la mastro rigardis de unu al la alia kiel en la pasintaj tagoj, kiam la trio estis nedisigblaj amikoj.

La 12-an, kaj ree la 14-an, la pordo restis fermita kontraux la legxisto.

--La doktoro ne povas forlasi la domon, Poole diris, kaj li akceptas neniun.

La 15-an, li ree provis kaj ree estis rifuzita; kaj, kutiminte dum la lastaj du monatoj vidi sian amikon jam preskaux cxiu tage, li trovis cxi tiun revenon al la soleco iom peza sur sia animo. La kvinan nokton, li invitis Guest vespermangxi kun li, kaj, la sesan, li iris al D-ro Lanyon.

Tie almenaux oni ne rifuzis enlasi lin; sed enirante, li estis terurita pro la sxangxo okazinta en la mieno de la doktoro. Mortordono estis legeble skribita sur lia vizagxo. La iama rozkolora vizagxo estis paligxinta; la karno konsumigxis; li estis videble pli senhara kaj pli maljuna; kaj, tamen, ne estis tiom tiuj signoj de rapidega fizika disfalo, kiuj altiris la observadon de la legxisto, kiom rigardo el la okulo kaj eco de maniero, kiuj sxajnis atesti pri ia profunde kusxanta teruro de la mento. Ne versxajne estis, ke la doktoro timas la morton; kaj tion tamen Utterson estis tentata suspekti.

--Jes, li pensis, li estas kuracisto, li sendube konas sian propran staton, kaj scias, ke liaj tagoj estas kalkulitaj; kaj la scio estas pli, ol li povas toleri.

Kaj tamen, kiam Utterson parolis pri lia malsana aspekto, estis kun sxajno de granda firmeco, ke Lanyon deklaris sin kondamnita al la morto.

--Min trafis granda sxoko, li diris, kaj mi neniam resanigxos. Estas afero nur de semajnoj. Nu, la vivado estis agrabla; mi sxatis gxin, jes, sinjoro, mi kutimis gxin sxati. Mi foje pensas, ke se ni scius cxion, ni pli gxojus foriri.

--Jekyll estas ankaux malsana, diris Utterson, cxu vi vidis lin?

Sed la vizagxo de Lanyon sxangxigxis, kaj li levis tremantan manon.

--Mi volas nek vidi nek auxdi plu pri D-ro Jekyll, li diris per lauxta sxancelata vocxo. Kun tiu persono mi ne rilatos plu, kaj mi petas, ke vi evitu cxian aludon al iu, kiun mi konsideras mortinta.

--Tut, tut! diris S-ro Utterson. Kaj tiam, post longa pauxzo:

--CXu mi ne povas fari ion? li demandis, ni estas tri tre malnovaj amikoj, Lanyon; ni ne vivados sufcixe longe, por fari aliajn.

--Nenio estas farebla, respondis Lanyon, demandu al li mem.

--Li ne volas akcepti min, diris la legxisto.

--Tio min ne surprizas, estis la respondo. Iam, Utterson, kiam mi estos mortinta, vi eble sciigxos pri la praveco kaj malpraveco de cxi tiu afero. Mi ne povas diri. Kaj dume, se vi povas sidadi kun mi kaj paroladi pri aliaj aferoj, pro Dio restu kaj tiel faru; sed, se vi ne povas eviti tiun malbenitan temon, je la nomo de Dio foriru, cxar tion mi ne povas elporti.

Alveninte hejmen, Utterson tuj sidigxis kaj skribis al Jekyll, plendante pri sia eksigo de lia domo, kaj demandante la kauxzon de cxi tiu malfelicxa disigxo rilate Lanyon; kaj la morgauxa tago alportis al li longan respondon, jen tre kortusxante verkitan, jen kun senco mallume mistera. La malpaco kun Lanyon estis nekuracebla.

--Mi ne kulpigas mian malnovan amikon, Jekyll skribis, sed mi partoprenas lian opinion, ke ni devas neniam revidi unu la alian. Mi intencas de nun vivadi en ekstrema soleco; vi devos ne esti surprizata, nek dubi pri mia amikeco, se mia pordo estos ofte fermata ecx kontraux vin. Vi devos toleri, ke mi iradu laux mia propra malluma vojo. Mi faligis sur min punon kaj dangxeron, kiujn mi ne povas nomi. Se mi estas la cxefa el pekintoj, mi estas ankaux la cxefa el suferantoj. Mi ne povis pensi, ke tiu cxi tero havas lokon por suferoj kaj teruroj tiel animsxancelantaj; kaj por malpezigi tiun cxi fatalon, vi povas fari nur cxi tion: respekti mian silentadon.

Utterson miregis; la malbona influo de Hyde estis fortirita, la doktoro jam revenis al siaj kutimaj taskoj kaj amikoj; antaux unu semajno, la estonteco estis ridetanta kun cxia promeso pri gaja kaj estimata maljuneco; kaj, jen, subite, amikeco kaj paco de animo, kaj la tuta vojiro de lia vivo ruinigxis. Tiel granda kaj neantauxpensita sxangxo montris al frenezeco; sed laux la tenigxo kaj paroloj de Lanyon, devas ekzisti por gxi kauxzo pli profunda.

Semajnon post tio D-ro Lanyon enlitigxis, kaj antaux ol pasis dekkvar tagoj li mortis. La nokton post la enterigo, cxe kiu li estis dolore kortusxita, Utterson sxlosis la pordon de sia privata oficejo, kaj sidante tie en la lumo de malgaja kandelo li eltiris kaj metis antaux sin koverton adresitan per la mano kaj sigelitan per la sigelilo de sia mortinta amiko. <<PRIVATA: por la manoj de J. G. Utterson SOLA, kaj en la okazo de lia antauxmorto, detruota nelegite>>, tiel gxi estis emfaze surskribita; kaj la legxisto timegis rigardi la enhavon.

--Mi hodiaux enterigis jam unu amikon, li pensis, kion fari, se cxi tio kostos al mi alian?

Kaj poste li kondamnis la timon kiel nelojalecon, kaj rompis la sigelon. Interne trovigxis alia enmetajxo, ankaux sigelita, kaj signita sur la koverto jene: <<Malfermota nur post la morto aux malapero de Doktoro Henry Jekyll.>> Utterson ne povis fidi siajn okulojn. Jes, la vorto estis ja malapero; kaj tie cxi denove, kiel en la freneza testamento, kiun li antaux longe redonis al gxia auxtoro, jen denove estis kunligitaj la ideo de malapero kaj la nomo de Harry Jekyll. Sed en la testamento, tiu ideo naskigxis el la fisugestio de la viro Hyde; gxi estis metita tien laux celo nur tro evidenta kaj terura. Sed skribita de la mano de Lanyon, kion gxi povas signifi? Kreskis en la administranto granda scivolo, malatenti la malpermeson kaj tuj esplori gxis la fundo tiujn misterojn; sed la profesia honoro kaj fideleco al lia mortinta amiko estis severaj devoj; kaj la pako kusxis en la plej interna angulo de lia privata forta kofro.

Tamen, forsxovi la scivolecon ne estas gxin venki, kaj oni povas dubi, cxu de tiu tago antauxen Utterson deziris la kunestadon de sia amiko kun tiom da fervoro. Li pensis pri li bonkore, sed liaj pensoj estis maltrankvilaj kaj plenaj de timo. Li ja iris viziti lian domon; sed eble estis por li malembaraso, ke oni malpermesis al li la eniron; eble, en sia koro, li preferis paroli kun Poole sur la sojlo, cxirkauxate de la aero kaj la sonoj de l' malfermita urbo, ol esti tralasita en tiun domon de propravola sklaveco por sidadi kaj paroli kun gxia nepenetrebla enfermita ermito. Poole ja havis neniun agrablan novajxon por komuniki. La doktoro, sxajnis, nun pli ol iam enfermis sin en la kabineto super la laboratorio, kie li ecx kelkafoje dormis; li estis malgaja, farigxis tre silenta; li ne legis; sxajnis, kvazaux io absorbas lian menton. Utterson tiel kutimigxis la cxiaman samecon de tiuj raportoj, ke li iom post iom maloftigis siajn vizitojn.

La okazo cxe la fenestro

Okazis unu dimancxon, kiam S-ro Utterson promenadis kiel kutime kun S-ro Enfield, ke ilia vojo kondukis denove tra la flankstrato; kaj ke ambaux, veninte gxis la pordo, haltis por gxin rigardi.

--Nu, diris Enfield, almenaux tiu afero estas finita. Ni neniam vidos plu S-ron Hyde.

--Mi esperas ke ne, diris Utterson, cxu mi iam diris al vi, ke mi foje vidis lin kaj partoprenis vian senton de antipatio?

--Estis neeble fari unu, ne farante la alian, respondis Enfield, kaj, rilate al tio, kia malsagxulo vi sendube jugxis min, cxar mi ne sciis, ke tiu cxi estis posta enirejo al la domo de D-ro Jekyll! Vi estis parte kulpa, ke mi eltrovis tion ecx tiam, kiam mi ja gxin faris.

--Vi do eltrovis, cxu? diris Utterson, sed se tiel estas, ni povas eniri en la korton kaj rigardi la fenestrojn. Verdire, mi estas maltrankvila pri la kompatinda Jekyll; kaj mi sentas, kvazaux la cxeesto de amiko, ecx ekstere, povus fari al li bonon.

La korto estis tre malvarmeta kaj iomete malseka, kaj plena de antauxtempa krepusko, kvankam la cxielo mem, alta supre, estis ankoraux hela de la sunsubira lumo. La meza fenestro el la tri estis duone malfermita; kaj, sidantan tute proksime de gxi, gxuantan la aeron kun senlima malgajeco de mieno, kvazaux iu senkonsola malliberulo, Utterson vidis D-ron Jekyll.

--Kio! Jekyll! li ekkriis, mi esperas, ke vi pli bone fartas.

--Mi estas en tre malbona stato, Utterson, respondis la doktoro senespere; tre malbona. Tio ne dauxros longe, dankon al Dio.

--Vi restas tro multe en la domo, diris la legxisto. Vi devus esti ekstere, vipante la sangiradon, kiel S-ro Enfield kaj mi. CXi tiu estas mia kuzo--S-ro Enfield--D-ro Jekyll. Venu do; prenu vian cxapelon kaj faru kun ni viglan promenadon.

--Vi estas tre bona, ekgxemis la alia, mi tre sxatus tion; sed ne, ne, ne, estas tute neeble; mi ne kuragxas. Sed vere, Utterson, mi tre gxojas vin vidi; estas ja granda plezuro. Mi volus peti, ke vi kaj S-ro Enfield suprenvenu, sed la loko ja ne estas en deca stato.

--Nu, do, diris la legxisto bonkore, ni ne povos pli bone fari, ol resti tie cxi kaj paroli kun vi de kie ni estas.

--Tiun proponon mi jxus estis riskonta, respondis la doktoro kun rideto. Sed apenaux la parolo eliris el lia busxo, la rideto estis forfrapita el lia vizagxo kaj sekvita de esprimo tiel profundege terura kaj malespera, ke gxi glaciigis la sangon mem al la du sinjoroj malsupre. Ili gxin vidis nur dum momento, cxar la fenestro estis rapidege malsuprentirita; sed la ekvido suficxis, kaj ili sin turnis kaj forlasis la korton sen vorto. Silente, ankaux, ili trairis la flankstraton, kaj nur veninte en apudan straton, turnis S-ro Utterson por rigardi sian kunulon. Ili estis ambaux palaj, kaj estis respondo de terurego en iliaj okuloj.

--Dio nin pardonu! Dio nin pardonu! diris S-ro Utterson.

Sed S-ro Enfield nur seriozege skuis la kapon, kaj denove antauxen iris silente.

La lasta nokto

S-ro Utterson sidis apud la fajro unu vesperon post la vespermangxo, kiam li estis mirigita ricevi viziton de Poole.

--Dio min benu, Poole, kio kondukas vin cxi tien? li ekkriis, kaj poste, rigardinte lin duan fojon, kio estas? li aldonis, cxu la doktoro estas malsana?

--S-ro Utterson, diris la viro, io malbona okazas.

--Sidigxu, kaj jen glaso da vino por vi, diris la legxisto. Nun, ne rapidu, kaj diru al mi klare tion, kion vi deziras.

--Vi konas la kutimojn de la doktoro, sinjoro, respondis Poole, kaj vi scias, kiel li sin enfermadas. Nu, li estas ree enfermita en sia kabineto; kaj la afero al mi ne placxas, sinjoro,--mi mortu, se gxi al mi placxas! Sinjoro Utterson, mi ion timas!

--Nu, mia brava, diris la legxisto, klarigu plene. Kion ja vi timas?

--De preskaux unu semajno mi ion timas, respondis Poole, obstine malatentante la demandon, kaj mi ne povas elporti tion plu.

Lia mieno plene konfirmis liajn parolojn; lia maniero estis sxangxita; kaj krom en la momento kiam li anoncis sian teruron, li ne ecx unufoje rigardis la legxiston rekte en la vizagxon. Ecx nun li ankoraux sidis kun la glaso da vino negustumita sur sia genuo, la okuloj direktitaj al angulo de la planko.

--Mi ne povas elporti tion plu, li rediris.

--Nu, diris la legxisto, mi vidas, ke vi ja havas iun bonan motivon, Poole; mi komprenas, ke okazas io grave maltrankviliga. Penu diri al mi, kio estas.

--Mi pensas, ke efektivigxis ia krimajxo, diris Poole rauxke.

--Krimajxo! ekkriis la legxisto, multe timigita kaj sekve iom kolerema. Kia krimo? Kion li ja volas diri?

--Mi ne kuragxas diri, sinjoro, estis la respondo; sed, cxu vi venos kun mi, vidi por vi mem?

La sola respondo de S-ro Utterson estis levigxi kaj preni sian cxapelon kaj superveston; sed li rimarkis kun miro la altan gradon de la kontentigo, kiu esprimigxis sur la vizagxo de la servisto, kaj konstatis eble kun ne malpli da miro, ke la vino estas ankoraux ne gustumita, kiam tiu gxin remetas sur la tablon por sekvi lin.

La placo, kiam ili tien alvenis, estis plena de vento kaj polvo. Poole, kiu la tutan vojon estis marsxinta unu aux du pasxojn antauxe, nun haltis meze de la trotuaro, kaj, malgraux la malvarmega vetero, deprenis sian cxapelon kaj sekigis la frunton per rugxa naztuko. Sed malgraux la rapideco de lia veno, tiu ne estis la roso de la ekzercado, kiun li forvisxis, sed la malseketajxo de ia sufokanta angoro; cxar lia vocxo, kiam li parolis, estis maldolcxa kaj rompita, kaj pala lia vizagxo.

--Nu, sinjoro, li diris, jen ni alvenis, kaj Dio permesu, ke nenio malbona okazis.

--Amen, Poole, diris la legxisto.

CXe tio la servisto frapis laux tre diskreta maniero; la pordo estis malfermita sed ankoraux detenata per la cxeno, kaj vocxo de interne demandis:

--CXu estas vi, Poole?

--CXio en ordo, diris Poole, tralasu nin.

La vestiblo, kiam ili envenis, estis hele lumigita; la fajro estis alte amasigita, kaj cxirkaux la fajrejo la tuta servistaro, viroj kaj virinoj, staris kunpremite kiel sxafaro. Vidinte S-ron Utterson, la cxambristino histerie ekploretis, kaj la kuiristino, ekkriante: Dank' al Dio! estas S-ro Utterson! antauxenkuris kvazaux sxi dezirus lin enbrakigi.

--Kio! Kio! CXu vi cxiuj estas cxi tie? diris la legxisto malkontente. Tre neregule, tre maldece, via mastro estus tre malkontenta.

--Ili cxiuj timas, diris Poole.

Absoluta silento sekvis; neniu protestis; nur la cxambristino altigis la vocxon kaj nun lauxte ploris.

--Fermu la busxon! Poole diris al sxi, kun sovagxeco de maniero, kiu atestis pri liaj propraj malagorditaj nervoj, kaj, efektive, kiam la knabino tiel subite altigis la noton de sia lamentado, ili cxiuj eksaltis kaj turnis sin al la interna pordo kun vizagxoj de teruroplena atendo.

--Kaj nun, diris la cxefservisto, turnante sin al la tranxilpurigisto, donu al mi kandelon, kaj ni tuj plenumos la aferon.

Kaj tiam, li petis al S-ro Utterson lin sekvi, kaj elkondukis lin al la posta gxardeno.

--Nun, sinjoro, li diris, vi venu kiel eble plej senbrue. Mi deziras, ke vi auxdu, sed ke vi ne auxdigxu. Kaj vidu, sinjoro, se okaze li petus al vi eniri, ne faru.

La nervoj de S-ro Utterson, cxe tiu neatendita finigxo, faris eksalton, kiu preskaux renversis lin, sed li reprenis sian kuragxon kaj sekvis la serviston en la laboratoriejon kaj tra la hxirurgian teatron, kun gxia malordajxo de ujoj kaj boteloj, gxis la malsupro de la sxtuparo. CXi tie Poole signalis al li, ke li staru flanke kaj auxskultu, dum li mem, demetante la kandelon kaj farante grandan kaj evidentan alvokon al sia decidemo, supreniris la sxtuparon kaj frapis per iome sxancela mano sur la rugxan bajeton de la kabineta pordo.

--Jen S-ro Utterson, sinjoro, kiu deziras vin vidi, li kriis, kaj, ecx dum li ankoraux faris tion, li denove agitate signalis al la legxisto, ke li auxskultu.

Vocxo el interne respondis:

--Diru al li, ke mi ne povas akcepti kiun ajn, gxi diris plende.

--Dankon, Sinjoro, diris Poole, kun noto kvazaux triumfa en sia vocxo, kaj, relevante la kandelon, li kondukis S-ron Utterson malantauxen trans la korton kaj en la grandan kuirejon, en kiu la fajro estis estingigxinta kaj la blatoj saltadis sur la planko.

--Sinjoro, li diris, rigardante en la okulojn de S-ro Utterson, cxu tiu estis la vocxo de mia mastro?

--GXi sxajnis multe sxangxita, respondis la legxisto tre pala, sed redonante rigardon kontraux rigardon.

--SXangxita! Nu, mi pensus ke jes! diris la servisto. CXu mi estas dudek jarojn en la domo de tiu cxi homo, nur por trompigxi pri lia vocxo? Ne, sinjoro, la mastron oni ien forigis; li estis forigita antaux ok tagoj, tiam, kiam ni auxdis lin alvokantan al la nomo de Dio, kaj kio estas tie interne anstataux li, kaj kial gxi restas tie, estas io, kio vokas al la cxielo, S-ro Utterson!

--Tiu cxi estas tre stranga rakonto, Poole; tiu cxi estas iome fantazia rakonto, mia bonulo, diris S-ro Utterson, mordante sian fingron. Supozite ke cxio estas kiel vi opinias, supozite ke Doktoro Jekyll estis... nu, mortigita, kio povus decidigi la mortiginton restadi cxi tie? Sence estas. Tio ne rekomendas sin al la prudento.

--Nu, S-ro Utterson, vi estas viro tre malfacile konvinkebla, sed mi ja vin fine kredigos, diris Poole. Dum tiu cxi lasta semajno, li, aux gxi, aux tio, kio ajn logxas en tiu kabineto, postuladis nokte kaj tage iuspecan medikamenton, kaj ne povas ricevi gxin laux sia deziro. Estis iufoje lia kutimo (tio estas, la kutimo de la mastro), skribi siajn ordonojn sur paperfolion kaj jxeti gxin sur la sxtuparon. Ni havis nenion alian dum tiu cxi semajno, nenion krom paperoj kaj fermita pordo, kaj la mangxajxoj mem devis esti lasitaj tie por esti kontrabande enkapitataj kiam neniu rigardis. Nu, sinjoro, cxiutage, ja du-trifoje en la sama tago, estis ordonoj kaj plendoj, kaj mi estis sendita diskuri al cxuiuj pogradaj apotekistoj en la urbo. CXiufoje kiam mi reportis la substancon, estis alia papero dirante al mi, ke mi redonu gxin, cxar gxi ne estas pura, kaj poste venis alia mendo al alia firmo. Tiu cxi drogo estas treege bezonata--kiu ajn estas la motivo.

--CXu vi havas iun el tiuj paperoj? demandis S-ro Utterson.

Poole sercxis en sia posxo, kaj eltiris cxifitan letereton, kiun la legxisto, sin klinante pliproksimen al la kandelo, zorge esploris. GXia enhavo estis jena: <<Doktoro Jekyll prezentas siajn komplimentojn al Sinjoroj Maw. Li certigas al ili, ke ilia lasta specimeno estas nepura kaj tute neutila por lia nuna celo. En la jaro 18**a, D-ro J. acxetis de S-roj Maw iome grandan kvanton. Li nun petegas, ke ili sercxu kun la plej fervora zorgo kaj ke, se iom da sama kvalito restas, ili ekspedu gxin tuj al li. La kosto ne estas konsiderinda. La graveco de cxi tio al D-ro J. povas apenaux esti trograndigata.>>

GXis tiu punkto la letero estis skribita suficxe trankvile; sed, poste, kun subita plumknaro, la emocio de la skribinto estis eksplodinta. <<Pro Dio>>, li estis aldoninta, <<trovu por mi iom de la antauxa.>>

--Tiu cxi estas stranga letereto, diris S-ro Utterson, kaj tiam, rapidavocxe.--Kiamaniere okazas, ke gxi estas malfermita?

--La viro cxe Maw estis tre kolera, sinjoro, kaj rejxetis gxin al mi kvazaux gxi estus tiom da malpurajxo, respondis Poole.

--CXi tiu estas sendube la skribstilo de la doktoro, vi scias? dauxrigis la legxisto.

--Mi pensis, ke gxi similas, diris la servisto iom malkontente; kaj, poste, per alia vocxo: Sed kion gravas la stilo de l' skribo? li diris; mi vidis lin.

--Vidis lin! rediris Utterson. Nu?

--Jen la nekompreneblajxo! diris Poole. Mi eniris subite en la teatron el la gxardeno. SXajnis, ke li elglitis por sercxu tiun drogon aux kion ajn gxi estas; cxar la kabineta pordo estis nefermita, kaj jen li estis cxe la malproksima flanko de la cxambro, sercxante inter la ujoj. Li suprenrigardis kiam mi envenis, eligis ian krion kaj suprenkuregis per la sxtuparo en la kabineton. Nur dum momento mi lin vidis, sed la haroj starigxis sur mia kapo kiel la pikiloj de histriko. Sinjoro, se tiu estis mia mastro, kial li havis maskon sur la vizagxo? Se tiu estis mia mastro, kial li ekkriis kiel rato kaj kuris for de mi? Mi servadis lin suficxe longatempe. Kaj ja ...

La viro haltis, kaj pasigis la manon sur la vizagxo.

--CXio cxi tio estas strangaj cirkonstancoj, diris S-ro Utterson, sed mi kredas, ke mi ekvidas lumon. Via mastro, Poole, estas evidente atakita de unu el tiuj malsanoj, kiuj samtempe turmentegas kaj deformas la suferanton. Tial, tiom kiom mi scias, la sxangxigxo de lia vocxo, tial la masko kaj la evitado de siaj amikoj, tial la avideco trovi tiun cxi drogon, per kiu la malfelicxulo konservas iom da espero pri fina resanigxo,--Dio permesu, ke li ne trompigxu! Jen mia klarigo; gxi estas suficxe malgaja, Poole, ja terurega por konsideri, sed gxi estas simpla kaj natura, konsekvenca bone kune kaj liberigas nin de cxiaj supermezuraj timoj.

--Sinjoro, diris la servisto, makule paligxante, tiu ajxo ne estas mia mastro, kaj jen la vero. Mia mastro--li cxirkauxrigardis kaj komencis subparoli--estas altkreska, belforma homo, kaj la alia estis pligxuste malgrandegulo.

Utterson provis nenian proteston.

--Ho, sinjoro, ekkriis Poole, cxu vi pensas, ke mi ne konas mian mastron post dudekjara servado? CXu vi pensas, ke mi ne scias gxis kioma alto lia kapo atingas cxe la pordo de la kabineto, kie mi lin vidadis cxiumatene? Ne, sinjoro, tiu maskitajxo neniam estis D-ro Jekyll--Dio scias, kio gxi estas, sed neniam gxi estis D-ro Jekyll, kaj estas la kredo de mia koro, ke okazis mortigo.

--Poole, respondis la legxisto, se vi tion diras, farigxos mia devo certigxi pri tio. Kvankam mi multe deziras respekti la sentojn de via mastro, kvankam mi estas multe embarasita pri tiu cxi letereto, kiu sxajnas pruvi, ke li ankoraux vivas, mi konsideros, ke estas mia devo, tratabi tiun pordon.

--Ha, S-ro Utterson, jen vi parolas! ekkriis la servisto.

--Kaj nun venas la dua demando, dauxrigis la legxisto, kiu tion faros?

--Nu, vi kaj mi, sinjoro, estis la sentima respondo.

--Tio estas bone dirita, respondis la legxisto, kaj kio ajn rezultos, mi zorgos pri tio, ke vi ne estos perdanto.

--Estas hakilo en la teatro, dauxrigis Poole, kaj vi povas ekpreni la kuirejan fajrincitilon por vi mem.

La legxisto ekprenis en la manon tiun malelegantan sed pezan ilon, kaj balancis gxin.

--CXu vi scias, Poole, li diris, suprenrigardante, ke vi kaj mi estas metontaj nin en situacion iome dangxeran?

--Vi povas ja prave diri tion, respondis la servisto.

--Estos do bone, ke ni estu sinceraj, diris la alia. Ni ambaux pensas pli ol ni diris; ni malkasxu nun cxion. Tiun maskitan figuron, kiun vi vidis, cxu vi gxin rekonis?

--Nu, sinjoro, gxi iris tiel rapide kaj tiel kunpremite, ke mi apenaux povas jxuri pri tio, estis la respondo. Sed se vi volas demandi, cxu gxi estis S-ro Hyde?--Nu, mi pensas, ke jes! GXi ja estis simile granda; kaj gxi havis la saman rapidan malpezecon de movado; kaj plie, kiu alia povus eniri per la pordo de l' laboratorio? Vi ne forgesis, sinjoro, ke, kiam okazis la mortigo, li ankoraux havis sur li la sxlosilon. Sed tio ne estas cxio. Mi ne scias, S-ro Utterson, cxu vi iam renkontis S-ron Hyde?

--Jes, diris la legxisto, mi unufoje parolis kun li.

--Sekve vi devas scii, same kiel ni ceteraj, ke estis cxe tiu sinjoro io stranga--io, kio timigis homon--io, kion oni sentis en sia spina cerbo.

--Mi konfesas, ke mi sentis iom da tio, diris S-ro Utterson.

--Precize, sinjoro, respondis Poole, nu, kiam tiu maskitajxo eksaltis kvazaux simio el inter la hxemiajxoj kaj kuregis en la kabineton, tio malsupreniris mian spinon kiel glacio. Ho! mi scias, ke tio ja ne estas pruvo, S-ro Utterson, sed homo havas siajn sentojn, kaj mi donas al vi mian bibliojxuron, ke estis S-ro Hyde.

--Jes, jes, diris la legxisto, miaj timoj inklinas al la sama konkludo. Malbono, mi timas, malbono devis nepre naskigxi el tiu kunligo. Jes, vere, mi vin kredas, mi kredas, ke malfelicxa Harry estas mortigita, kaj mi kredas, ke lia mortiginto (pro kia celo, Dio sole povas diri) ankoraux sin kasxas en la cxambro de sia viktimo! Nu, estu nia nomo la Vengxo! Alvoku Bradshaw![22]

La lakeo alvenis, tre nervema kaj pala.

--Regu vin, Bradshaw, diris la legxisto. Tiu cxi necerteco malbone efikas, mi scias, sur vin cxiujn, sed mi nun intencas meti al gxi finon. Poole kaj mi perforte trabatos al ni vojon en la kabineton. Se cxio estas bona, miaj sxultroj estas suficxe largxaj por porti la kulpon. Dume, por la okazo se io estas vere malbona, aux se iu malbonfarinto penas forkuri per la posta elirejo, vi kaj la knabo devas cxirkauxiri la angulon kun paro de tauxgaj bastonoj, kaj ekokupi postenon cxe la pordo de la laboratorio. Ni donas al vi dek minutojn por atingi vian lokon.

CXe la foriro de Bradshaw la legxisto rigardis sian posxhorlogxon.

--Kaj nun, Poole, ni iru al la nia, li diris; kaj, prenante la fajrincitilon sub la brako, li antauxeniris en la korton. Estis jam tute mallume. La vento jxetis la lumon de la kandelo, jen tien jen reen, cxirkaux iliaj pasxoj, gxis ili atingis la sxirmon de la teatro, kie ili silente sidigxis por atendi. Londono solene zumadis cxirkauxe, sed pli apude, la senbrueco estis rompata nur de la sono de piedo, kiu movigxadis antauxen-malantauxen sur la kabineta planko.

--Tiamaniere gxi marsxadas la tutan tagon, sinjoro, murmuris Poole, jes, kaj pli grandan parton de la nokto. Nur kiam nova specimeno venas de la apotekisto okazas mallonga halteto. Ha! estas malbona konscienco, kiu estas tiel malamika kontraux la ripozo. Ha, sinjoro! cxiu pasxo parolas pri sango kruele disversxita. Sed auxskultu denove, iome pliapude, enmetu vian koron en viajn orelojn, S-ro Utterson, kaj diru al mi, cxu tio estas la piedo de l' doktoro?

La pasxoj faladis malpeze kaj strange, kun difinita svingado, kvankam ili iris tiel malrapide; tio efektive estis tute malsama de la peza, grinca pasxado de Harry Jekyll. Utterson ekgxemis.

--CXu neniam okazis io alia? li demandis.

Poole kapjesis.

--Foje, li diris, foje mi auxdis gxin plorantan.

--Plorantan! Kiel tio? diris la legxisto, kun subita frostotremo de teruro.

--Plorantan kiel virino aux animo damnita,[23] diris la servisto. Mi foriris kun tia sento en la koro, ke mi mem povus ankaux plori.

Sed nun la dek minutoj ekfinigxis. Poole elteris la hakilon de sub amaso da pakpajlo; la kandelo estis starigita sur la plej apuda tablo, por lumigi al ili dum la atako, kaj ili alproksimigxis kun haltigata spirado al tie, kie tiu senlaca piedo ankoraux antauxen-malantauxeniris en la senbrueco de la nokto.

--Jekyll, kriis Utterson, per lauxta vocxo, mi postulas vidi vin.

Li pauxzis momenton, sed alvenis neniu respondo.

--Mi sciigas al vi per justa averto, ke niaj suspektoj estas vekitaj, ke mi devas kaj volas vin vidi, li dauxrigis; se ne kun via propra kunsento, tiam per bruta forto!

--Utterson, diris la vocxo, pro Dio, kompatu!

--Ha! tiu ne estas la vocxo de Jekyll--gxi estas tiu de Hyde! ekkriis Utterson. Trahaku la pordon, Poole.

Poole svingis la hakilon super sian sxultron; la bato skuis la konstruajxon, kaj la rugxtegitaj pordo saltis kontraux la seruron kaj cxarnirojn. Lugubra[24] kriego, kvazaux de nur besta teruro, sonis el la kabineto. Supren denove la hakilo, kaj denove la paneloj fendigxis kaj saltis la kadro; kvarfoje falis la bato, sed la ligno estis kuntenema kaj la metalajxo estis de bonega fariteco; kaj nur post la kvina bato disrompigxis la seruro, kaj la ruinoj de la pordo trafalis internen sur la tapisxon.

La siegxantoj, timigite de sia propra tumulto kaj de la silento kiu sekvis, destaris iome malantauxen kaj enrigardis. Tie antaux iliaj okuloj estis la kabineto en la trankvila lumo de la lampo, bona fajro ardis kaj kraketadis en la fajrujo, la kaldroneto kantis sian kanteton, du-tri tirkestoj estis malfermitaj; paperoj nete ordigitaj kusxis sur la tablo, kaj pli proksime de la fajro la mangxilaro estis metita por la temangxo. La plej trankvila cxambro, oni dirus, kaj, se forestus la vitraj sxrankoj plenaj de hxemiajxo, la plej ordinara en Londono tiun nokton. GXuste en la mezo kusxis treege tordita korpo de homo, ankoraux ekskuata. Ili alproksimigxis piedfingre, turnis gxin sur gxian dorson, kaj vidis la vizagxon de Edward Hyde. Li estis vestita per vestoj multe tro grandaj por li, vestoj laux la staturo de la doktoro, la tendenoj de l' vizagxo ankoraux movigxis vivsimile, sed la vivo estis efektive tute forigxinta, kaj per la dispremita fiolo[25] en lia mano, kaj la fortaodoro de migdalkernoj, kiu restis en la aero, Utterson sciis, ke li rigardas la kadavron de memdetruinto.

--Ni venas tro malfrue, li diris severe, aux por savi, aux por puni. Hyde estas irinta al sia jugxo, kaj al ni restas nur trovi la korpon de via mastro.

La plej granda parto de la konstruajxo estis okupata de la teatro, kiu plenigis preskaux la tutan teretagxon, kaj de la kabineto, kiu formis plisupran etagxon cxe unu ekstremajxo kaj rigardis sur la korton. Koridoro kunigis la teatron kun la pordo en la flankstrato. Estis ankaux kelkaj mallumaj kameroj kaj vasta kelo. CXiujn ili nun traesploris. En cxiun kameron ili bezonis nur ekrigardi, cxar cxiuj estis malplenaj. La kelo, ja, estis plenigita je cxiuspeca forjxetajxo, sed jam dum ili malfermis la pordon, ili estis avertitaj pri la neutileco de plua sercxado per la falo de tuta mato da araneajxo, kiu dum jaroj sigelis la enirejon. Nenie trovigxis postsigno de Harry

Jekyll, senviva aux viva.

Poole piedfrapis sur la kahelojn de la koridoro.

--Li kredeble estas enterigita cxi tie, li diris, auxskultante la sonon. Aux eble li forkuris, diris Utterson, kaj turnis por ekzameni la pordon al la flankstrato. GXi estis sxlosita, kaj kuxxantan apude sur la kaheloj, ili trovis la sxlosilon, jam makulitan per rusto.

--CXi tio ne montras uzadon, rimarkis la legxisto.

--Uzadon! ehxis Poole. CXu vi ne vidas, sinjoro, ke gxi estas rompita? kvazaux iu estus gxin piedfrapadinta.

--Ha! dauxrigis Utterson, kaj la disrompoj ankaux estas rustigxintaj.

La du viroj rigardis sin reciproke kun teruro.

--Tio cxi preteriras mian komprenon, Poole, diris la legxisto, ni revenu en la kabineton.

Ili silente supreniris la sxtuparon, kaj, de tempo al tempo turnante timoplenan ekrigardon al la kadavro, esplradis pli zorge la enhavon de la kabineto. Sur unu tablo estis postsignoj de hxemia laborado, diversaj mezuritaj amasetoj de ia blanka salo kuxxis sur vitraj pelvetoj, kvazaux por ia eksperimento, cxe kiu la malfelicxulo estis malhelpita.

--Tiu estas la sama drogo, kiun mi cxiam alportadis al li, diris Poole.

Post tio, en la dauxrigo de sia esplorado de la cxambro, la sercxantoj alvenis gxis la spegulego, en kies profundon ili rigardis kun senvola teruro.

--Tiu cxi spegulo vidis kelkajn strangajxojn, sinjoro, murmuris Poole.

--Kaj certe nenium pli strangan, ol si mem, ehxis la legxisto per la sama tono. CXar por kio Jekyll povus gxin bezoni? li diris.

--Tion vi ja povas demandi, sinjoro, diris Poole.

Poste, ili sin turnis al la tablo. Sur la pupitro, inter la orda aro da paperoj, plej supra kuxxis granda koverto, kaj gxi portis, skribitan per la mano de la doktoro, la nomon de S-ro Utterson. La legxisto rompis la sigelon, kaj diversaj enfermitajxoj falis planken. La unua estis testamento verkita laux la samaj eksterordinaraj kondicxoj, kiel tiu, kiun li redonis antaux ses monatoj por servi kiel testamento en okazo de morto, kaj kiel donacakto en okazo de malapero; sed anstataux la nomo de Edward Hyde, la legxisto kun nepriskribebbla mirego legis la nomon de Gabriel John Utterson. Li rigardis Poole, kaj poste denove la paperojn, kaj fine la malbonfarinton, sternitan sur la tapisxo.

--Turnigxas al mi la kapo, li diris. Li jam cxiujn cxi tagojn restadis cxi tie kiel posedanto; li ne havis kauxzon por ami min; li devis furiozi, vidante sin elpusxita, kaj tiun cxi dokumenton li tamen ne detruis.

Li levis la plej proksiman paperon; gxi estis mallonga letereto skribita de la doktoro, kun dato cxe la supro.

--Ho, Poole! la legxisto kriis, li estis viva, cxi tie, hodiaux. Lin forigi dum tiel mallonga intertempo, oni ne povus; li devas ankoraux vivi, li certe ien forkuris!

Sed kial do forkuris? Kaj kiel? Kaj cxi tion en tiu okazo ni kuragxu nomi memmortigo? Ho, ni devos esti

singardemaj. Mi antauxvidas, ke ni ankoraux povas impliki vian mastron en ian teruran katastrofon.

--Kial vi ne legas gxin, sinjoro? demandis Poole.

--CXar mi timas, respondis la legxisto solene. Al Dio placxu, ke mi por tio ne havu kauxzon!

Kaj cxe tio li proksimigis la paperon al sia okulo kaj legis la jenan:

<<Mia kara Utterson!--Kiam tio cxi venos en viajn manojn, mi estos malaperinta, en cirkonstancoj, kiujn mi ne havas la kapablon antauxvidi; sed miaj instinktoj kaj cxiuj cirkonstancoj de mia sennoma situacio al mi diras, ke la fino estas certa kaj devas baldaux veni. Iru, do, kaj unue legu la rakonton, kiun Lanyon, laux sia averto, estis metonta en viajn manojn: kaj se vi deziros scii ion pli, turnu vin al la konfeso de

Via malinda kaj malfelicxa amiko

Harry Jekyll>>

--CXu estis tria enfermitajxo? demandis Utterson.

--Jen, sinjoro, diris Poole, kaj metis inter liajn manojn suficxe grandan paketon sigelitan cxe diversaj lokoj. La legxisto metis gxin en sian posxon.

--Pri cxi tiu papero mi konsilus diri nenion. Se via mastro forkuris aux mortis, ni povos tamen almenaux savi lian reputacion. Estas nun la deka; estas necese, ke mi iru hejmen legi cxi tiujn dokumentojn en trankvileco; sed mi revenos antaux noktomezo kaj tiam ni venigos la policon.

Ili eliris, sxlosinte post si la pordon de la teatro, kaj Utterson, denove lasinte la servistaron kunigxintan cxirkaux la fajro en la vestiblo, malrapide reiris al sia oficejo por legi la du rakontojn, per kiuj cxi tiu mistero estis nun klarigota.

La rakonto de Doktoro Lanyon

La nauxan de januaro, jam antaux kvar tagoj, mi ricevis per la vespera liverado rekomenditan leteron, adresitan per la mano de mia kolego kaj malnova lerneja kunulo, Harry Jekyll. Tio multe min surprizis, cxar ni tute ne kutimis interkorespondi; mi lin vidis, ja kunmangxis kun li, la antauxan vesperon, kaj mi povis imagi en nia interrilato nenion, kio povus pravigi la formalajxon de rekomendo. La enhavo pligrandigis mian miron, cxar la letero estis jene esprimita:

<<Kara Lanyon,

<<Vi estas unu el miaj plej malnovaj amikoj, kaj kvankam ni de tempo al tempo malkonsentis pri sciencaj aferoj, mi ne povas memori, almenaux miaflanke, ian rompigxon en nia amo unu al la alia. Neniam estis tago en kiu, se vi estus dirinta al mi: Jekyll, mia vivo, mia honoro, mia prudento dependas de vi,--mi ne oferus mian tutan havon aux mian maldekstran manon por vin helpi. Lanyon, mia vivo, mia honoro, mia prudento, cxio estas en viaj manoj; se vi mankos al mi hodiaux nokte, mi pereos. Vi povus suspekti, post cxi tiu antauxparolo, ke mi estas petonta al vi, cedi ion malhonorigan. Jugxu por vi mem.

<<Mi deziras, ke vi prokrastu cxiujn aliajn rendezuojn por hodiaux nokte, ecx ja se oni vin alvokus al la lito de imperiestro; ke vi prenu veturilon, escepte se via propra kalesxo estus efektive cxe la pordo, kaj kun tiu cxi letero en la mano, ke vi veturadu rekte al mia domo. Poole, mia cxefservisto, havas siajn ordonojn; vi trovos lin atendantan kun seruristo vian alvenon. Vi devas tiam perforte malfermi la pordon de mia kabineto, kaj vi devas eniri sola; malfermi la vitran sxrankon (litero E) maldekstre, disrompante la seruron, se gxi estos

sxlosita, kaj eltiri, kun gxia tuta enhavo tia, kia gxi staras, la kvaran tirkeston de la supro aux (kio estas sama) la trian de la malsupro. En mia ekstrema afliktigxo mi havas morbidan[26] timon, malgxuste direkti vin; sed, ecx se mi eraras, vi ekkonos la gxustan tirkeston laux gxia enhavo: kelkaj pulvoroj, boteleto, kaj papera libro. Tiun cxi tirkeston mi petas vin reporti kun vi al Cavendish Square gxuste tiam, kia gxi estas.

<<Jen la unua parto de la servo; nun pri la dua. Vi devus reveni; se vi ekiros tuj post kiam vi ricevos tiun cxi leteron, jam longe antaux la noktomezo; sed mi lasos al vi gxis tiam, ne nur pro timo al unu el tiuj malhelpoj, kiujn oni povas nek forbari nek antauxvidi, sed cxar horo, en kiu viaj servistoj estos jam kusxigxintaj, estos preferinda por tio, kio tiam restos farota.

<<Je la noktomezo, do, mi petas, ke vi estu sola en via konsultejo, ke vi enlasu en la domon per via propra mano homon, kiu sin prezentos en mia nomo, kaj ke vi metu en liajn manojn la tirkeston, kiun vi estos elportinta el mia kabineto. Tiam vi estos plenuminta vian rolon, kaj elgajninta mian koran dankon. Post kvin minutoj, se vi insistos pri klarigo, vi estos kompreninta, ke cxi tiuj arangxoj estas plej ekstreme gravaj; kaj ke, per la neplenumo de ecx unu el ili, kiel ajn fantaziaj ili sxajnas, vi povas esti sxargxinta vian konsciencon je mia morto aux la perejo de mia prudento. Kvankam mi fidas, ke vi ne konsideros kiel malseriozan tiun cxi peton, mia koro mallevigxas kaj mia mano tremas jam cxe la penso pri ties ebleco. Pripensu pri mi en tiu cxi horo, en stranga loko, suferanta sub mallumo de mizero, kiun neniu imago povas trograndigi, kaj tamen bone scianta, ke, se vi nur akurate min servos, miaj cxagrenoj forruligxos kiel rakonto dirita. Servu min, mia kara Lanyon, kaj savu vian amikon,

H. J.>>

<<P.S. Mi jam sigelis cxi tiun leteron, kiam frapis mian animon alia teruro. Estas eble, ke mankos al mi la posxto, kaj ke cxi tiu letero gxis morgaux matene ne estos inter viaj manoj. Tiuokaze, kara Lanyon, plenumu mian komision dum la tago je momento por vi la plej oportuna; kaj atendu je noktomezo la denovan alvenon de mia sendito. Eble, tiam estos tro malfrue; kaj, se tiu nokto pasos sen okazo, vi scios, ke Henry Jekyll vi jam ne revidos plu.>>

Post la legado de tiu cxi letero, mi decidis, ke mia kolego estas nepre freneza; sed gxis tiam, kiam tio estos pruvita preter cxia ebleco de dubo, mi sentis min devigita plenumi lian peton. Ju malpli mi komprenis tiun cxi konfuzajxon, des malpli mi trovis min kapabla jugxi pri gxia graveco; kaj alvokon tiamaniere esprimantan, mi ne povus malatenti sen grava respondeco. Mi do levigxis tuj de l' tablo, eniris fiakron kaj veturis rekte al la domo de Jekyll. La servisto atendis mian alvenon; li estis ricevinta per la sama liverado kiel mi, rekomenditan leteron de instrukcio, kaj tuj venigis seruriston kaj cxarpentiston. Tiuj alvenis jam dum ni parolis; kaj ni iris kune al la hirurgia teatro de la iama D-ro Denman, de kie (kiel vi sendube scias) oni plej oportune eniras en la privatan kabineton de D-ro Jekyll. La pordo estis tre fortika, kaj la seruro bonega; sed fine, post duhora laborado, la pordo staris malfermita. La sxranko markita E estis nesxlosita; kaj mi eltiris la tirkeston, plenigis gxin je pajlo, envolvis gxin en littukon kaj reportis gxin kun mi al Cavendish Square. Tie mi esploris gxian enhavon. La pulvoroj estis suficxe nete faritaj, sed ne kun la lerteco de la profesia drogisto; do evidente estis, ke ili estas private faritaj de D-ro Jekyll; kaj malferminte unu el la kovriroj, mi trovis tion, kio sxajnis al mi esti simpla kristaleca salo blanka. La botelo, al kiu mi poste turnis la atenton, estis duonplenigita de sangrugxa fluidajxo tre akra al la flaro, kaj kiu sxajnis al mi enhavi fosforon kaj ian volatilan eteron. Pri la aliaj ingrediencoj mi ne povis diveni. La libro estis ordinara notlibreto, kaj enhavis malmulton krom serio da datoj. Tiuj kovris periodon de multaj jaroj; sed mi rimarkis, ke la enskriboj cxesis preskaux antaux unu jaro kaj tute abrupte. Jen jen mallonga noto estis aldonita al dato, plej ofte ne pli ol sola vorto; <<duobla>> okazis eble sesfoje tra tuto de kelkcento da enskriboj; kaj unufoje <<tuta malsukceso!!!>> Nu, kiel povus la cxeesto de tiuj objektoj en mia domo tusxi aux la honoron, la mentosanecon, aux la vivon de mia kaprica amiko? Se lia sendito povus iri al unu loko, kial ne al alia? Kaj ecx se ja estus efektive ia malhelpo, kial mi devas akcepti tiun sinjoron sekrete? Ju pli mi pripensadis, des pli mi konvinkigxis, ke mi interrilatas kun kazo de ia cerba malsano; kaj kvankam mi forsendis mian servistaron kusxigxi, mi tamen sxargxis malnovan revolveron, por ke mi povu eventuale min defendi.

La noktomeza horo apenaux sonoris super Londono, kiam iu frapetis mallauxte sur la pordo. Mi mem iris malfermi, kaj trovis malgrandulon, sin duonapogantan kontraux la kolonoj de la portiko.

--CXu vi venis de D-ro Jekyll? mi demandis. Li jesis per gxenita gesto, kaj kiam mi petis lin enveni, li ne obeis sen sercxa rigardeto posten en la mallumon de la placo. Estis policano ne malproksime, alvenanta kun la lumo de lia lanterno malkovrita, kaj sxajnis al mi, ke cxe la vido mia vizitanto ektemas kaj plirapidas.

Tiuj detaloj, mi konfesas, ja malagrabla min impresis; kaj dum mi sekvis lin en la helan lumon de mia konsultejo, mi tenis mian manon preta sur mia defendilo. CXi tie fine mi povis klare lin observi. Mi antauxe neniam vidis lin, pri tio mi estis certa. Li estis malgranda, kiel mi diris; min frapis, krom tio, la abomeniga esprimo de lia vizagxo, kun gxia rimarkinda kombino de granda muskola movigxemeco kun granda sxajna malforteco de konstitucio, kaj laste, sed ne malpleje, la stranga subjektiva maltrankvileco kauxzata de lia proksimeco.

Tiu lasta iom similis ekatakon de rigoro, kaj estis akompanata de tute rimarkebla malrapidigxo de la pulso. En la momento mem, mi atribuis tion al ia idiosinkrazia, persona malplacxa, kaj nur iom miris la akutecon de la simptomoj; sed de tiu tempo io iel kredigis al mi, ke la kauxzo de tio kusxas multe pli profunde en la homa naturo mem, kaj dependas de io pli nobla, ol la principo de l' malamo.

Tiu persono (kiu tiel, jam de la unua momento de sia alveno, naskis cxe mi kion mi povas nur nomi nauzoplana scivolo) estis vestita laux maniero, kiu cxe ordinara persono estus ridinda; t.e. liaj vestoj, kvankam faritaj el ricxa kaj bongusta sxtofo, estis treege tro grandaj por li laux cxiu mezuro. La pantalono pendis cxirkaux la kruroj kaj estis suprenfaldita por teni gxin for de la tero, la talio de la redingoto trovigxis sub liaj koksoj, kaj gxia kolumo vastigxis largxe sur liaj sxultroj. Sed, strange diri, tiu cxi ridindega vestajxo tute ne ridigis min. Pli gxuste ja, tial ke estis io kontrauxnorma kaj monstra en la esenco mem de la estajxo, kiu nun staris kontraux mi, io enkatenganta, surprizanta kaj nauzanta, sxajnis, ke tiu cxi nova neegaleco nur gxin konvenis, kaj intensigis; tiel, ke al mia intereso pri la karaktero de tiu homo estis aldonita scivolo pri lia deveno, lia vivo, lia havo kaj rango en la mondo. Tiuj observoj, kvankam por meti ilin sur paperon bezonis tiel grandan spacoon, tamen okupis nur kelkajn momentojn. Mia vizitanto ja brulis pro ia sombra[27] eksciteco.

--CXu vi gxin havas? li kriegis, cxu vi gxin havas?

Kaj tiel viva estis lia malpacienco, ke li ecx la manon metis sur mian brakon kaj volis skui min. Mi depusxis lin, konsciante cxe lia ektusxo, ian glacian spasmon tra miaj vejnoj.

--Atendu, sinjoro, mi diris. Vi forgesas, ke mi ankoraux ne havas la plezuron koni vin. Sidigxu, mi petas.

--Pardonu al mi, D-ro Lanyon, li respondis, suficxe gxentile. Tio, kion vi diris, estas prava; kaj mia malpacienco nun jam preterpasis mian gxentilecon. Mi venis cxi tien laux la instigo de via kolego, D-ro Harry Jekyll, pri afero iome grava; kaj mi sciigxis..., li pauxzis kaj levis la manon al la gorgxo kaj mi povis rimarki, malgraux lia kvieta mieno, ke li baraktas kontraux la alproksimigxo de la histerio,--mi sciigxis, ke tirkesto...

--Jen, sinjoro, mi diris, montrante la tirkeston, kie gxi kusxis sur la planko post tablo kaj ankoraux kovrita per tuko.

Li eksaltis al gxi kaj poste haltis kaj metis manon al la koro; mi povis auxdi, kiel grincas liaj dentoj pro la konvulsia ago de liaj makzeloj; kaj lia vizagxo farigxis tiel morte pala, ke mi ektimis pri lia vivo kaj prudento.

--Trankviligu vin! mi diris.

Li turnis al mi terurigan rideton kaj, kvazaux kun la decideco de la malespero, forsxiris la tukon. Vidante gxian enhavon, li auxdigis unu lauxtan singulton de tiel intensa senpremigxo, ke mi sidis kiel sxtonigita. Kaj

la momenton poste, per vocxo jam suficxe regata:

--CXu vi havas gradigitan glason? li demandis.

Mi starigxis iom sindevige kaj donis al li, kion li petis.

Li dankis min per rideto, mezuris kelke da gutoj de la rugxa fluidajxo, kaj alxutis unu el la pulvoroj. La miksturo, kiu unue havis duberugxan nuancon, komencis, dum la solvigxado de la kristaloj, plihele kolorigxi, auxdeble sxauxmadi kaj disjxeti fumetojn. Subite, kaj cxe la sama momento, la kvazauxbolado cxeis kaj la miksturo transkolorigxis en malpalan purpuron, kiu malintensigxis pli malrapide en palan verdon. Mia vizitanto, kiu observadis tiujn metamorfozojn per vigla okulo, ridetis, starigis la glason sur la tablon, kaj poste sin turnis kaj rigardis min kun sercxa mieno.

--Kaj nun, li diris, por decidi tion, kio restas. CXu vi estos sagxa? CXu vi permesos gvidi vin? CXu vi permesos, ke mi prenu cxi tiun glason en mian manon kaj eliru el via domo sen plua parolado? Aux cxu la avideco de l' scivolo tro multe vin regas? Pripensu antaux ol respondi, cxar farata estos, kiel vi decidis. Laux via decido, vi restos tiel sama kiel vi antauxe estis, nek pli ricxa, nek pli sagxa, escepte se la sento pri servo farita al homo en morta dangxero povas esti konsiderita ia ricxeco de l' animo. Aux, se vi preferos elekti novan regionon de la scio kaj novajn vojojn al la renomo, la potenco por tio estos malkasxita al vi cxi tie, en cxi tiu cxambro, tuj kaj senprokraste kaj plenumigxos antaux via rigardo tia miregindajxo, kia sxancelus la nekredemon de Satano.

--Sinjoro, mi diris, sxajngigante indiferecon, kiun mi vere tute ne havis, vi parolas per enigmoj, kaj vi eble ne miros, ke mi vin auxskultas ja sen tre forta impreso de kredo. Sed mi jam iris tro malproksimen sur la vojo de neklarigeblaj servoj, por halti antaux ol vidi gxian finon.

--Estas bone, respondis mia vizitanto. Lanyon, vi memoras viajn jxurojn; kio sekvos, tio estos sub la sigelo de nia profesio. Kaj nun, vi kiu jam de tiel longe estas ligita al la plej mallargxaj kaj materialismaj ideoj, vi kiu neis la efikecon de la transcenda medicino, vi kiu mokis viajn superulojn,--rigardu!

Li almetis la glason al siaj lipoj, kaj eltrinkis per unu engluto. Sekvis krio; li balancigxis, sxanceligxis, ekkaptis la tablon kaj tenegis, rigardegante kun injektitaj okuloj, spiregante el malfermita busxo; kaj dum mi rigardis, venas, mi pensis, sxangxo--li sxajnis sxveli--lia vizagxo subite nigrigxis kaj la trajtoj sxajnis fandigxi kaj aliigxi--kaj momenton poste mi eksaltegis sur miajn piedojn kaj malantauxen gxis la muro, kun la brako levita por min sxirmi kontraux tiu miregindajxo, kun la mento premegata de teruro.

--Dio! mi kriegis, kaj Dio! ree kaj ree; cxar tie antaux miaj okuloj--pala kaj skuita, kaj duonsvenanta, kaj palpsercxanta antaux si per la manoj kvazaux homo reveninta el la morto--tie staris Harry Jekyll!

Tion, kion li diris al mi dum la sekvanta horo, mi ne povas decidigxi meti skribe sur paperon. Mi vidis tion, kion mi vidis; mi auxdis tion, kion mi auxdis, kaj gxi nauzis mian animon; kaj, tamen, nun kiam tiu vidajxo jam malaperis de miaj okuloj, mi al mi demandas, cxu mi gxin kredas? kaj mi ne povas respondi. Mia vivo estas skuita gxis la radikoj; la dormo forlasis min; la plej mortiga teruro kunsidas kun mi je cxiuj horoj de la tago kaj nokto; mi sentas, ke miaj tagoj estas kalkulitaj, ke mi devos morti; kaj, tamen, mi mortos nekredanta. Kaj la morala malnobleco, kiun tiu viro ecx kun larmoj de la pento senvualigis al mi, tion mi ne povas, ecx en mia memoro pripensi, sen eksalto de teruro. Nur mi diros, Utterson, kaj tio (se vi povos vin devigi kredi gxin) jam pli ol suficxos. La estajxo, kiu tiun nokton englitis en mian domon, estis, laux la konfeso de Jekyll mem, konata sub la nomo Hyde kaj sercxata en cxiuj anguloj de la lando kiel la mortiginto de Carew.

Hastie[28] Lanyon.

La plena deklaro pri la afero; skribita de Doktoro Jekyll

Mi naskigxis en la jaro 18...a, heredonto de granda ricxeco, naturdotita plie per bonegaj talentoj, inklina laux karaktero al la laboremo, amanta la estimon de la sagxuloj kaj bonuloj inter miaj kunhomoj, kaj, tial--kion oni povus supozi--kun cxia garantio por honoroplena kaj distingata estonteco. La plej malbona el miaj kulpoj, efektive, estis ia malpacienca gajeco de temperamento, tia, kia cxe multaj faris la felicxecon, sed kiam mi trovis malfacile akordigebla kun mia cxiondeviga deziro tenadi alte la kapon kaj elmontradi pli ol ordinare gravan vizagxon antaux la publiko. Okazis el tio, ke mi kasxis miajn plezurojn, kaj ke, atinginte la agxon de l' pripensado kaj komencinte cxirkauxrigardi kaj konsideri mian progreson kaj lokon en la mondo, mi jam staris kompromitita en profunde trompa maniero de vivo. Multaj homoj ecx fanfaronegus tiajn neregulajxojn, pri kiaj mi estis kulpa; sed pro la altaj celoj, kiujn mi al mi antauxmetis, mi rigardis kaj kasxis ilin kun sento de honto preskaux morbida. Estis do pli la postulema naturo de miaj aspiroj, ol ia speciala malnobleco de miaj kulpoj, kiu faris min tio, kio mi estis, kaj per fosajxo ecx pli profunda ol cxe la plejmulto, disigis en mi tiujn regionojn de la Bono kaj Malbono, kiuj dividas kaj kompletigas la duoblan naturon de la homo.

Kvankam mi estis tiel profunde duoblaganto, mi neniel estis hipokritulo; miaj ambaux flankoj estis tute seriozaj; mi ne estis pli mi mem, kiam mi forlasis la sindetenadon kaj jxetis min en la honton, ol kiam mi laboradis malkasxe pri la disvastigo de la scio, aux pri la forigo de l' doloro kaj la sufero. Kaj hazarde okazis, ke la direkto de miaj sciencaj studoj, kiuj kondukis tute al la mistikismo kaj al la transcendismo, reagis kaj forte lumigis sur cxi tiun konscion pri la cxiam batalado inter miaj membroj. Kun cxiu tago, kaj de ambaux flankoj de mia inteligento, la morala kaj la intelekta, mi tiel alproksimigxis konstante al tiu vero, per kies parta eltrovo mi estas kondamnita al tia terura pereco, nome: la vero, ke la homo efektive ne estas unu, sed du. Estis cxe la morala flanko, kaj en mia propra persono, ke mi lernis konstati la entutan kaj primitivan duecon de la homo, mi eksentis pri la du naturoj, kiuj konkuradis en la kampo de mia konscienco, ke ecx se oni povus prave eliri, ke mi estas unu aux la alia, tio estas nur tial, ke mi estis radike ambaux, kaj jam frue en mia vivo, ecx antaux ol la direkto de miaj sciencaj eltrovoj komencis inspiri la plej nudan eblecon de tia miraklo, mi kutimigxis pensadi kun plezuro, kiel en amata revo, pri la disigo de tiuj elementoj. Se nur cxiu, mi diris al mi, povus esti logxigita en apartan identajxon, tiam de la vivo estus forprenita cxio, kio estis neelportebla; la maljustulo povus iri laux sia vojo, liberigite de la aspiroj kaj riprocxado de sia pli pia gxemelo, kaj la justulo povus iri konstante kaj sendangxere sur sia vojo supren, farante bonajxojn, en kiuj trovigxas lia plezuro, kaj jam ne plu elmetata kontraux la malhonoro kaj la pentofarado pro cxi tiu ekstera malbono. Por la homaro estas ja malbeno, ke tiuj reciproke maltauxgaj faskeroj estis tiel kunligitaj, ke en la doloregata ventro de l' konscio, cxi tiuj polusaj gxemeloj senxese interbatalas. Kiel do ilin disigi?

GXis tie atingis miaj pripensadoj, kiam, kiel mi jam diris, la misteron komencis klarigi flanko lumo de la tablo laboratoria. Mi komencis elsentu, pli profunde ol gxis nun estis dirite, la tremantan nemateriecon, la nebulsimilan sxangxigxemecon de cxi tiu sxajne fortika korpo, en kiu ni marsxas vestitaj. Mi konstatis, ke kelkaj hxemiaj agentoj havas la kapablon, skui kaj malantauxentiri tiun karnan vestajxon, tutsame kiel vento povus skui la kurtenojn de pavilono. Mi ne nur rekonis mian naturan korpon apartan de la nura auxro kaj radilumo de kelkaj el la potencoj el kiuj konsistis mia spirito, sed ankaux sukcesis kunmeti drogon per kiu tiuj potencoj povus esti detronigitaj de ilia supereco, kaj per kiu dua formo kaj vizagxo povus esti anstatauxigitaj, neniel malpli naturaj al mi, pro tio ke ili estis la esprimo de pli malnoblaj elementoj de mia animo.

Mi hezitis longe antaux ol provi praktike tiun cxi teorion. Mi bone sciis, ke mi riskas morti; pro tio, ke iu drogo, kiu tiel potence regis kaj skuis la citadelon mem de la individueco, povus, per la plej eta parto de superdozo aux la plej malmulta maloportuneco pri la momento de elmonro, tute forvisxi tiun nematerian logxejon, kies sxangxon per gxia efiko mi atendis. Sed la tento al eltrovo tiel eksterordinara kaj profunda, fine venkis la sugestiojn de la timo. Mi jam antauxlonge pretigis mian tinkturaixon; mi tuj acetis, de firmo de apotekistoj, grandan kvanton de iu speciala salo, kiun mi sciis per miaj eksperimentoj esti la lasta ingredienco bezonata, kaj malfrue en unu malbenita nokto, mi kunmetis la elementojn, rigardis ilin boli kaj fumi kune en la glaso, kaj kiam la agitigxo cxis, kun forta ardo de kuragxo mi eltrinkis la miksturion.

Sekvis doloregoj plej turmentaj: grincado de la ostoj, mortiga nauxzo, kaj teruro de spirito, ne malpli intensa, ol tiu sentebla en horo de l' naskigxo aux de l' morto. Poste, tiuj agonioj rapide ekkvietigxis, kaj mi

rekonsciigxis kvazaux el granda malsano. Estis io stranga en miaj sentoj, io nepriskribeble nova, kaj, pro gxia noveco, nekredeble dolcxa. Mi sentis min pli juna, pli malpeza, pli felicxa en mia korpo; interne mi konsciis pri iu kapturanta senzorgeco, pri fluado de malordaj voluptemaj imagoj, kurantaj kiel muelilfluo tra mia fantazio, pri disigxo de la ligiloj de l' devo, pri nekonata sed ne senkulpa animolibereco. Mi sciis, kun la unua enspiro de tiu cxi nova vivo, ke mi estas pli malvirta, dekoble pli malnobla, ke mi vendigxis kiel sklavo al mia originala malbono, kaj la penso, en tiu momento, stimulis kaj gajigis min kiel vino. Mi etendis la manojn, gxojegante en la noveco de tiuj sentoj, kaj cxe tio, mi subite eksciis, ke mia staturo iom malgrandigxis. En tiu tempo ne estis spegulo en mia cxambro; tiu, kiu staras apud mi dum mi nun skribas, estis tien portita poste, kaj por la celo mem de tiuj aliformigxoj. La nokto, tamen, jam preskaux tagigxis; la logxantoj de mia domo kusxadis plej profunde dormantaj, kaj mi decidis, ekscitita kiel mi estis de espero kaj triumfo, riski iri sub mia nova formo al mia dormocxambro. Mi transiris la korton, mi glitis tra la koridorojn, kiel fremdulo en mia propra domo, kaj alveninte en mian cxambron, mi vidis, la unuan fojon, la aspekton de Edward Hyde.

Mi devas paroli cxi tie pri mia teorio sole, ne dirante tion, kion mi scias, sed tion, kion mi supozas la plej versxajna. La malbona parto de mia naturo estis malpli fortika, malpli disvolvita, ol la bona, kiun mi jxus eksigis. Plie, en la dauxro de mia vivo, kiu estis estinta, malgraux cxio, naux dekone vivo de l' penado, de l' virto kaj de l' memregado, la malbona parto estis multe malpli ekzercita kaj eluzita. Kaj tial okazis, mi pensas, ke Edward Hyde estis tiom pli malgranda, pli maldika, pli juna ol Harry Jekyll. Kiel la bono ekbrilis el la vizagxo de unu, tiel same la malbono estis skribita largxe kaj klare sur tiu de la alia. Plie, la malbono lasis sur tiu korpo la stampon de kriplesco kaj kadukeco. Kaj tamen, kiam mi rigardis tiun malbelan monstron en la spegulo, mi konsciis nenian antipation, kontrauxe, mi sentis ja eksalton de bonveno. CXi tio, ankaux, estis mi. GXi sxajnis natura kaj homa. Laux miaj okuloj, gxi portis pli vivan bildon de l' spirito, gxi sxajnis pli difinita kaj unuobla, ol la neperfekta kaj dividita vizagxo, kiun mi gxis nun kutimis nomi la mia. Kaj gxis tiu punkto mi estis sendube prava. Mi rimarkis ke, kiam mi portis la sxajnon de Edward Hyde, neniu povis alproksimigxi al mi sen videbla antipatio de l' karno. CXi tio, laux mia opinio, estis tial, ke cxiuj homoj, kiaj ni renkontas ilin, estas kunmiksitaj el la bono kaj la malbono, kaj, Edward Hyde, sola, en la vicoj de l' homaro, estis pura malbono. Nur momenton mi restis antaux la spegulo; mi devis ankoraux provi la duan kaj decidigan eksperimenton; restis ankoraux konstati, cxu mi perdis nerepreneble mian individuecon, kaj devos antaux la tagigxo forkuri el domo jam ne plu mia, kaj, rapidante returnen al mia kabineto, mi denove pretigis kaj trinkis la miksturion, denove suferis la turmentegojn de tiu kvazauxmorto kaj rekonsciigxis denove kun la karaktero, la staturo, kaj la vizagxo de Harry Jekyll.

En tiu nokto mi estis atinginta la fatalan krucigxon de l' vojoj. Se mi estus alproksimigxinta al mia eltrovaxjo laux pli nobla spirito, se mi estus riskinta mian eksperimenton dum mi estis sub la influo de malavaraj aux piaj aspiroj, cxio estus alie, kaj, el tiuj agonioj de l' morto kaj naskigxo, mi estus elirinta angxelo anstataux diablo. La drogo povis neniel distingi, nek diabla nek dia gxi estis; gxi nur skuis la pordojn de l' malliberejo de mia temperamento, kaj, kiel cxe la kaptitoj en Philippi, elkuris tio, kio interne staris. En tiu tempo mia virto dormetis; mia malvirto, vekadita de l' ambicio, kaptis vigle kaj rapide la okazon, kaj la rezultinta eljxetajxo estis Edward Hyde. Tial, kvankam mi nun havis tiel du karakterojn, kiel ankaux du mienojn, unu estis tute malbona, kaj la alia estis ankoraux la malnova Harry Jekyll, tiu malharmonia kombinaxjo pri kies virtigo kaj plibonigo mi jam lernis malesperi. La sxangxo do estis tute al la pli malbona flanko.

Ex en tiu tempo, mi ankoraux ne tute venkis mian antipation kontraux la tedeco de vivo de studado. Mi ankoraux foje havis inklinon al gajeco, kaj, pro tio, ke miaj plezuroj estis, je l' plej indulga nomo, ne tro dignoplenaj, kaj cxar mi ne nur estis bone konata kaj honore estimata, sed ankoraux farigxis maljunulo, cxi tiu nekonsekvenceco de mia vivo farigxis por mi cxiutage pli gxenanta. Estis cxitiuflanke, ke mia nova potenco tentis min gxis sklavigxo. Necesis nur trinki la miksajxon, por tuj demeti la korpon de l' fama profesoro, kaj surmeti, kiel densan mantelon, tiun de Edward Hyde.

Mi ridetis pro la ideo; gxi sxajnis al mi, tiutempe, humorajxo, kaj mi faris miajn pretigojn kun la plej granda zorgo. Mi luis kaj meblis tiun domon en Soho, al kiu Hyde estis postsigne sekvota de la polico; mi dungis, kiel dommastrinon, virinon, kiun mi bone sciis silenta kaj senskrupula. Aliflanke mi sciigis al mia servistaro,

ke iu S-ro Hyde (kiun mi priskribis) devos havi plenan liberecon kaj auxtoritaton en mia domo sur la placo; kaj por sxirmi min kontraux eventualaj akcidentoj, mi ecx faris tie vizitojn kaj igis min bone konata persono en mia dua rolo. Poste mi faris tiun testamenton, kiun vi tiom multe kontrauxparolis, tiamaniere ke, se io okazus al mi en la persono de D-ro Jekyll, mi povus transiri en tiun de Edward Hyde sen mona perdo. Kaj tiel cxirkauxita de remparoj, kiel mi supozis, sur cxiu flanko, mi komencis profiti la strangan imunecon de mia situacio.

Jam okazis ja, ke la homoj dungis bravulacxojn por fari iliajn krimojn, dum ilia propra persono kaj reputacio sidis sxirmate. Mi estis la unua, kiu tion faris por propra plezuro. Mi estis la unua, kiu povis tiel klopodi antaux la publika okulo kun sxargxo de afabla respektindeco, kaj jen, en la dauxro de momento, kiel ia lerneja bubo desxiri tiujn pruntajxojn kaj salti kapon antauxe en la maron de l' libereco. Sed por mi, en mia netravidebla mantelo, la sendangxereco estis absoluta. Pensu nur--mi ecx ne ekzistis! Nur permesu al mi trakuri en mian laboratorion, donu al mi nur du-tri sekundojn por miksi kaj gluti la trinkajxon, kiu staris cxiam preta, kaj Edward Hyde, kion ajn li estus farinta, forpasus kiel spirnebuleto sur spegulo, kaj jen, anstataux li, kviete en sia hejmo, pretigante la noktomezan lampon en sia studejo, homo, kiu povis senriske ridi je l' suspekto, trovigxus Harry Jekyll.

La plezuroj, kiujn mi rapidis sercxu sub mia alikorpajxo, estis, kiel mi jam diris, maldecakaj, sed, en la manoj de Edward Hyde, ili baldaux ekfarigxis monstraj. Reveninte de iu el tiuj ekskursoj, mi ofte profundigxis en ia mirado pri mia alikorpa malnobleco. Tiu demono familiara, kiun mi elvokis el mia propra animo, kaj forsendis solan por plenumi sian bonan plezuron, estis estajxo esence malica kaj kanajla; kun cxiu lia ago kaj penso centrita en si mem; kun besta avido drinkanta la plezuron el kia ajn grado de turmento, tiel nexxanceblebla, kiel homo el sxtono.

Harry Jekyll foje staris konsternigita antaux la agoj de Edward Hyde; sed la situacio estis ekster la kampo de ordinaraj legxoj, kaj inside malpezigis la premon de la konscienco. Estis ja Hyde, kaj Hyde sola, kiu estis kulpa. Jekyll mem ne estis pli malbona; li revekigxis al siaj bonaj ecoj sxajne nedifektita; li ecx kutimis, kiam tio estis ebla, rapidi por malfari la malbonon faritan de Hyde. Kaj tiel lia konscienco dormetadis.

Pri la detaloj de la malgloro, al kiu mi tiel kunkonsentis (cxar ecx nun mi ne povas konfesi, ke mi gxin faris) mi ne intencas riparoli; mi volas nur montri la avertojn kaj la intersekvajn pasxojn, per kiuj alproksimigxis mia puno. Unu malfelicxo okazis, kiun, pro tio, ke gxi ne havis sekvon, mi nur aludetos. Kruelega ago kontraux infanino vekis kontraux min la koleron de preteriranto, kiun mi rekonis antaux kelkaj tagoj kiel vian parencon; kuracisto kaj la familio de la infanino kunigxis kun li; estis momentoj, kiam mi timis pri mia vivo, kaj fine, por kontentigi ilian tro justan koleron, Edward Hyde devis alkonduki ilin al la pordo de Harry Jekyll kaj pagi ilin per cxeko subskribita per lia nomo. Sed tiu cxi dangxero estis facile forigita el la estonteco, per la transmeto en alian bankon de monsumo sub la nomo de Edward Hyde mem, kaj kiam, malantauxen klinante mian skribmanieron, mi provizis subskribon al mia duulo, mi pensis, ke mi sidas jam ekster la atingo de la fatalo.

Preskaux du monatoj antaux la mortigo de Sir Danvers, forestinte el la hejmo por unu el miaj aventuroj, de kiu mi revenis je malfrua horo, mi vekigxis la sekvintan tagon en lito kun sentoj iom strangaj. Vane mi cxirkauxrigardis, vane mi vidis la decan meblaron kaj grandan amplekson de la cxambro en mia domo sur la placo, vane mi rekonis la desegnajxon de la litkurtenoj, io ankoraux insistadis, ke mi ne estas tie, kie mi estas, ke mi ne vekigxis tie, kie mi sxajnas esti, sed en la cxambreto en Soho, en kiu mi kutimis dormi en la korpo de Edward Hyde.

Mi ridetis kaj, laux mia psikologia maniero, komencis mallaboreme esplori la elementojn de cxi tiu iluzio, iafoje refalante dume en komfortan matenan dormeton. Mi estis ankoraux tiel okupata kiam, dum unu el miaj pli sendormaj momentoj, mia rigardo ektrafis mian manon. Nu, la mano de Harry Jekyll estis profesia laux formo kaj grandeco: granda, firma, blanka kaj de agrabla aspekto. Sed la mano, kiun mi nun rigardadis, suficxe klare en la flava lumo de Londona mateno, kusxantan duonfermitan sur la littukoj, estis malgrasa,

sulkita, osta, sombre pala kaj dense kovrita de nigra kresko da haroj. GXi estis la mano de Edward Hyde.

Mi certe rigardis gxin dum preskaux duona minuto, antaux ol la teruro vekigxis en mia brusto tiel subite kaj tremige kiel la ekbruego de cimbaloj, kaj eksaltegante el la lito, mi kuregis al la spegulo. CXe la vidajxo, kiun renkontis miaj okuloj, mia sango sxangxigxis en ion treege maldensan kaj glacian. Jes, mi kusxigxis Harry Jekyll, kaj vekigxis Edward Hyde. Kiel klarigi tion? mi al mi demandis, kaj poste, kun alia eksaltego de teruro, kiel ripari tion? Estis malfrue en la mateno, la servistaro jam levigxis, cxuij miaj drogoj estis en la kabineto--longa irado estis ja malsupren sur du sxtuparoj, tra la posta irejo, trans la korton kaj tra la anatomia teatro, de tie, kie mi tiam staris terurita. Mi ja povus eble kovri mian vizagxon, sed kion tio helpos, se mi ne povos kasxi la aliformigon de mia statur? Kaj tiam kun trasentata dolcxeco de senpremigxo mi memoris, ke mia servistaro jam kutimis la venadon kaj reiradon de mia duulo. Jen baldaux mi vestis min, kiel eble plej bone, per vestoj konvenaj al mia amplekso: baldaux pasis tra la domo, kie Bradshaw min rigardegis kaj retirigxis pro tio, ke li vidas S-ron Hyde je tia horo kaj en tia stranga vestajxo, kaj, post dek minutoj, jen D-ron Jekyll reeniris sian propran formon kaj sidigxis kun malheligxinta frunto, por simuli[29] matenmangxon.

Malgranda ja estis mia apetito. CXi tiu neklarigebla okazajxo, cxi tiu renversigxo de mia antauxa spertado, sxajnis, kiel la Babilona fingro sur la muro, elskribi la literojn de mia kondamnigxo, kaj mi komencis, pli serioze ol iam, pripensi la rezultatojn kaj eblecojn de mia duobla ekzistado. Tiu parto de mi, kiun mi havis la povon projekcii, en la lasta tempo multe ekzercigxadis kaj nutrigxis; al mi en la lastaj tagoj sxajnadis kvazaux la korpo de Edward Hyde pligrandigxas, kvazaux (kiam mi portadis tiun formon) mi konscias pli ricxan fluon de sango, kaj mi komencis ekvidi dangxeron ke, se cxi tio estos multe dauxrigata, la ekvilibro de mia naturo povos esti por cxiam renversita, ke la kapablo de lauxvola sxangxigxo povos esti perdita, kaj la karaktero de Edward Hyde farigxos nerevokeble mia. La potenco de la drogo ne cxiam montrigxis egala. Unu fojon, tre frue en mia karerio, gxi restis tute senefika; de tiu tempo je pli ol unu okazo, mi estis devigita duobligi, kaj unufoje, kun granda risko de morto, triobligi la kvanton, kaj tiu malofta necerteco jxetis gxis nun la solan ombron sur mian kontentecon. Nun, tamen, pro la okazo de tiu mateno, mi estis devigata konstati, ke dum komence la malfacilajxo estis, dejxeti la korpon de Jekyll, lastatempe gxi grade sed decide translokigxis al la alia flanko. CXio do sxajnis montri al la jena konkludo, ke mi malrapide perdas mian unuan kaj plibonan memon, kaj iom post iom enkorpigxas en mian duan kaj pli malbonan.

Inter tiuj du, mi komprenis, mi jam devas elekti. Miaj du naturoj havis la komunan memoron, sed cxuijn aliajn fakultojn plej neegale posedis inter si. Jekyll (kiu estis kunmetajxo) jen kun la plej akraj timoj, jen kun avida gustacxo projektis kaj partoprenis la plezurojn kaj aventurojn de Hyde: sed Hyde estis indiferenta pri Jekyll aux nur memoris lin kiel la monta bandito memoras la kavernon, en kiu li sin kasxas kontraux la persekutado. Jekyll sentis pli ol patran intereson; Hyde sentis pli ol filan indiferecon. Kunligi mian sorton kun tiu de Jekyll, estus morti rilate al tiuj apetitoj, je kiuj mi de longatempe min indulgadis kaj kiujn mi jam de kelka tempo dorlotis. Kunligi gxin kun Hyde, estus morti pri mil interesoj kaj aspiroj kaj farigxi por cxiam malestimata kaj senamika. La marcxando povus aperi neegala, sed estis ankoraux alia afero kunpesinda; cxar, dum Jekyll turmente suferadus en la fajroj de la abstinenco, Hyde ecx ne konscius, kion li perdis.

Kvankam strangaj estis miaj cirkonstancoj, la kondicxoj de tiu cxi interbatalo estas tiel malnovaj kaj banalaj, kiel la homo mem; efektive la samaj allogoj kaj timoj jxetas la ludkubon por kiu ajn tentata kaj tremanta pekulo, kaj okazis cxe mi, kiel okazas cxe la plej granda nombro de miaj similuloj, ke mi elektis la pli bonan parton, kaj poste mankis al mi la forto, mian elekton plenumadi.

Jes, mi preferis la maljunan kaj malkontentan doktoron, cxirkauxitan de amikoj kaj tenantan honestajn esperojn, kaj mi diris decidan adiauxon al la libereco, al la rilata juneco, al la facila pasxo, saltanta pulso kaj sekretaj plezuroj, kiujn mi gxuis en la alivesto de Hyde. Tiun cxi elekton mi faris eble kun ia senkonscia rezervo, cxar mi nek forlasis la Soho'an domon, nek detruis la vestojn de Edward Hyde, kiuj ankoraux kusxis pretaj en mia kabineto. Dum du monatoj, tamen, mi restis fidela al mia decido; dum du monatoj mi vivadis laux tia vivo de severmoreco, al kia mi neniam antauxe atingis, kaj gxuis la kompensojn de aprobanta konscienco. Sed kun la tempo fine forigxis la fresxeco de mia timo, la lauxdoj de mia konscienco ekfarigxis

kutimo; min ekturmentegis afliktigxoj kaj sopiroj, kvazaux Hyde baraktus por la liberigxo, kaj, fine, en horo de morala malforteco, mi denove kunmetis kaj englutis la aliformigan trinkajxon.

Mia diablo estis tenita longatempe en kagxo, li liberigxis furiozega. Mi sentis, ecx jam dum mi trinkis la miksturon, pli senbridan, pli furiozan emon al la malbono. Mi supozas, ke sendube estis tio, kio vekis en mia animo tiun ventegon de senpacienco, kun kiu mi auxskultis la gxentilajxojn de mia malfelicxa viktimo; almenaux mi deklaras antaux Dio, ke neniu homo morale sana povus esti kulpa pri tia krimo pro tiel bagatela incito, kaj ke mi frapis en humoro ne pli racia ol tiu, en kiu malsana infano rompus ludilon.

Tuj la spirito de la infero vekigxis en mi, kaj furiozis. Kun paroksismo de gxojjo mi disbategis la pasivan korpon, gustumante gxojegon cxe cxiu bato, kaj nur kiam la laceco komencis sekvi, subite dum la plej alta punkto de mia deliro, trapikegis mian koron malvarma spasma de teruro. Disigxis nebulo; mi ekvidis, ke mi metas mian vivon en dangxeron, kaj mi forkuregis de la sceno de tiuj eksceso, fierigxante ecx dum mi tremas, kun mia avideco por la malbono kontentigita kaj stimulita, kaj mia amo al la vivo altigita gxis la plej ekstrema grado. Mi kuregis al la domo en Soho, kaj detruis miajn paperojn; de tie mi ekiris tra la lanternolumitajn stratojn, en la sama dividita ekstazo de spirito, gxojegante pri mia krimo, gajkore projektante aliajn por la estonteco, kaj tamen, ankoraux rapidirante kaj auxskultante, cxu sekvas min la pasxoj de la vengxanto. Hyde havis kanton sur la lipoj dum li kunmetis la miksturon, kaj trinkante gxin li toastis la mortinton. Apenaux la agonio de la transformigxo ekcxesis dissxiri lin, jam Harry Jekyll, kun fluantaj larmoj de dankemeco kaj memriprocxo, falis genuen kaj levis la kunplektitajn manojn al Dio. La vualo de la memindulgo estis dissxirita de supre gxis malsupre, kaj mi vidis mian vivon kiel tuton: mi sekvis gxin de la tagoj de mia infaneco kiam mi iris manon cxe mano, kun mia patro, tra la memoferemaj penadoj de mia profesia vivo, por alveni, foje kaj ree, kun la sama sento de nerealeco, cxe la malbenitaj terurajxoj de la vespero. Mi volis kriegi, mi penis kun larmoj kaj pregxoj sufoki la amason da malbelegaj imagajxoj kaj sonoj, kiuj arigxis en mia memoro kontraux mi, kaj, ankoraux, inter miaj petegoj, la fi-vizagxo de mia kanajleco rigardadis fikse en mian animon. Kiam la akreco de tiu cxi memriprocxo ekmortigxis, gxi estis sekvita de sento de gxojjo. De nun Hyde estos neebila; cxu mi volos, aux ne volos, mi estas de nun enfermita en la plibona parto de mia ekzistado, kaj, ho, kiel mi gxojis pensi pri tio! Kun kia volonta humileco mi akceptis denove la cxirkauxbarojn de l' vivado natura! Kun kia sincera spirito de forlaso mi sxloxis la pordon, per kiu mi tiel ofte iris kaj revenis, kaj dispremis la sxlosilon sub mia piedo!

Kun la sekvinta tago, venis la sciigo, ke la mortigo estis observita, ke la kulpo de Hyde estas evidenta al la mondo, kaj ke la viktimo estas viro alta en la publika estimado. Ne nur krimo estis, sed tragedia malsagxajxo. Mi pensas, ke mi gxojis scii tion; mi pensas, ke mi gxojis pro tio, ke miajn pli bonajn impulsojn tiel cxirkauxremparis kaj gardis la teruroj de la esxafodo. Jekyll estis nun mia rifugxejo; Hyde elrigardetu ecx nur dum momento, kaj la manoj de cxiuj homoj tuj levigxos por lin kapti kaj mortigi.

Mi decidis per mia estonta konduto reaxeti la estintecon, kaj mi povas honeste diri, ke mia decido portis iom da bona frukto. Vi scias mem, kiel fervore dum la lastaj monatoj de la pasinta jaro, mi laboradis por mildigi la suferojn de aliaj; vi scias, ke multo estis farita, kaj ke la tagoj pasis por mi trankvile kaj preskaux felicxe. Kaj mi ja ne povas vere diri, ke min enuigis cxi tiu bonfara kaj senkulpa vivado; mi kontrauxe kredas, ke mi cxiutage gxuis gxin pli plene; sed min ankoraux malbenis mia dueco de intenco; kaj, kiam fine iom post iom eluzigxis la unua akreco de mia pento, mia pli malnobla parto, tiel longe dorlotita, tiel mallonge encxenigita, komencis ekmugxi por liberigxo. Mi ja ne revis revivigi Hyde; tion ecx ekpripensi tremigis min gxis frenezeco; ne, en mia propra personeco starigxis la tento ankoraux unu fojon petoli kun mia konscienco, kaj kiel ordinara sekreta pekanto mi fine submetigxis al la atakoj de la tentado. Al cxio venas fino; la plej vasta mezurilo fine plenigxas, kaj cxi tiu mallonga cedo al mia malboneco fine detruis la ekvilibron de mia animo. Estis bela, klara, januara tago, malseke subpiede, kie la frostoj degelis, sed kun sennuba cxielo, kaj <<Regent's Park>>[30] estis plena de vintraj pepadoj kaj dolcxa pro odoroj de printempo. Mi sidis en la sunlumo sur benko; la besto en mi lekadis la lipojn pro rememoro; la spirita parto estis iom dormema, promesante postan penton sed ankoraux ne incitita gxis komenco. Nu, mi al mi diris, mi ja nur similas al miaj najbaroj, kaj poste mi ridetis, komparante min kun aliaj homoj, komparante mian ageman bonvolon kun la maldiligenta krueleco

de ilia malzorgo. Kaj en la momento mem de tiu vanta fanfaronema penso, ekkaptis min spasma, terura nauxzo kaj plej mortiga tremo. Tiuj forpasis kaj lasis min svenema, kaj poste, dum siavice la sveneco kvietigxis, mi ekkonstatis sxangxon en la karaktero de miaj pensoj; pli grandan malmitecon, malestimon al la dangxero, solvigxon de la ligiloj de l' devo. Mi rigardis malsupren, miaj vestoj pendis senforme sur miaj malsxvelintaj membroj; la mano kuxanta sur mia genuo estis sulkoplena kaj vila. Mi estis denove Edward Hyde. Antaux unu momento, al mi estis ankoraux garantiita la estimo de cxiuj homoj, mi estis ricxa, amata--kun mangxo pretigata por mi en mia propra hejmo--kaj nun mi estas jam la komuna persekutajxo de l' homaro, cxasata, sendoma, konata mortiginto, sklavo por la pendigilo.

Mia prudento sxanceligxis, sed ne tute min forlasis. Miaj drogoj estis en sxranko en mia kabineto, kiel mi povos atingi ilin? Jen la problemo, kies solvon--premegante per la manoj miajn tempiojn--mi nun devas entrepreni. La laboratorian pordon mi mem jam fermis. Se mi provus eniri per la domo, miaj propraj servistoj min sendus al la esxafodo. Mi ekkomprenis, ke mi devos uzi alian manon, kaj pensis pri Lanyon. Kiel lin trafi? Kiel alkonsentigi lin? Supozu, ke mi evitos kaptigxon sur la stratoj, kiel mi povos eniri en lian domon? Kaj kiel mi, nekonata kaj malplacxa vizitanto, povos decidigi la faman kuraciston rabi la kabineton de sia kolego, D-ro Jekyll? Tiam mi rememoris, ke restadas al mi unu parto de mia originala karaktero: mi povas skribi laux mia propra skribmaniero. Tuj kiam ekbrilis en mi tiu ideo, klarigxis al mi la tuta vojo, kiun mi devos sekvi. Mi do ordigis mian vestaron kiel eble plej bone, kaj, alvokante al pasanta fiakro, mi veturigis min al hotelo sur Portland Street, kies nomon mi per ia hazardo rememoris. Pro mia aspekto,--kiu efektive estis suficxe komika, kiel ajn tragedia la sorto, kiun kovris cxi tiuj vestoj,--la veturigisto ne povis kasxi sian ridemon. Mi grincigis la dentojn kontraux lin kun ekventego de diabla furiozo; kaj la rideto forvelkis sur lia vizagxo,--felicxe por li,--ankoraux pli felicxe por mi, cxar, nur momenton plu, kaj mi lin jam certe desxiregus de sur lia sidejo. Enirinte la hotelon, mi cxirkauxrigardis kun tia malluma mieno, ke la servistoj ektemris; neniun rigardon ili intersxangxis dum mia cxeesto; sed sklaveme ricevis miajn ordonojn, kondukis min al privata cxambro kaj alportis al mi skribilaron. Hyde, en dangxero pri sia vivo, estis al mi estajxo nova; skuita de supermezura kolero, strecxita gxis mortigemo, avidega kauxzi al iu doloron. Li tamen estis ruzulo; venkis sian koleregon per granda peno de l' volado; verkis siajn du gravajn leterojn, unu al Lanyon kaj unu al Poole, kaj por ke li ricevu certigon, ke ili efektive estis metitaj en la posxton, li ordonis, ke oni ilin rekomendu. De tiam, li sidadis la tutan tagon apud la fajro en la privata cxambro, mordetadante al si la ungojn; tie li tagmangxis, sidante sola kun siaj timoj, kun la kelnero videble tremanta antaux lia okulo; kaj el tie, post plena noktigxo, li ekveturadis en angulo de fermita veturilo kaj kondukigis sin tra la stratoj de la urbo. <>, mi diras; mi ne povas diri <<mi>>. En tiu infano de l' infero estis nenio homa; logxis en li nenio krom la timo kaj la malamo. Kaj kiam fine,--pensante, ke la veturigisto komencas ion suspekti,--li forsendis la veturilon kaj riskis piediri, en sia negxustalkorpa vestaro, objekto nepre markita por la observado, inter la noktajn preterirantojn, tiuj du malnoblaj pasioj furiozis en li kvazaux uragano. Li marsxis rapide, persekutata de siaj timoj; babilante al si mem, sxtelirante tra la malpli vizitataj stratoj, kalkulante la minutojn, kiuj kvazaux barilo ankoraux apartigis lin de la noktomezo. Fojon, virino alparolis al li, proponante, mi pensas, skatolon da alumetoj. Li pugnis sxin en la vizagxon, kaj sxi forkuris. Kiam mi rekonsciigxis cxe la domo de Lanyon, la teruro de mia malnova amiko iom kortusxis min; mi ne scias; estis almenaux nur kvazaux guto en la maro, kompare al la abomenego, kun kiu mi rigardis reen al tiuj horoj. Estis okazinta en mi ia sxangxigxo. Jam ne plu timo al la esxafodo, sed teruro farigxi denove Hyde, turmentegis min. La kondamnon de Lanyon mi ricevis duone en songxo; duone en songxo revenis hejmen kaj kusxigxis. Post la ellacigoj de la tago, mi dormegis, en dormo tiel severa kaj profunda, ke ne sukcesis gxin rompi ecx la teruraj kosxmaroj min turmentantaj. Mi vekigxis matene skuita, malfortigita, sed refresxigxinta. Mi ankoraux malamis kaj timis pensi pri la bruto, kiu en mi dormetis, kaj kompreneble mi ne forgesis la konsternantajn dangxerojn de l' antauxa tago; sed mi estis denove hejme, en mia propra domo kaj apud miaj drogoj, kaj dankemeco pro mia savo briladis en mia animo tiel forte, ke gxi preskaux konkuris la helecon de la espero mem.

Mi estis nerapide transpaxanta la korton post matenmangxo, entrinkante la malvarman aeron kun plezuro, kiam ree min kaptis tiuj nepriskribeblaj sentoj, kiuj heroldis la sxangxigxon: kaj apenaux mi havis la tempon atingi la sxirmon de mia kabineto, tra mi denove furiozas kaj glacias la pasioj de Hyde. CXi tiun fojon, duobla dozo estis necesa por revoki min al mi mem, kaj jen ho ve! post ses horoj, dum mi sidis malgaje rigardadante

la fajron, jam revenas la doloroj kaj la drogo denove devas esti trinkata. Mallonge, de tiu tago sxajnis, ke nur per granda, kvazaux gimnastika penado, kaj nur sub la rekta stimulo de la drogo, mi povas porti la vizagxon de Jekyll. Je cxiu horo de la tago kaj nokto min kaptis la avertanta ekstremo; precipe se mi dormis, aux ecx dum momento dormetis sur mia segxo, cxiam mi vekigxis kiel Hyde. Sub la strexado de cxi tiu sencxese minacanta fatalo, kaj pro la maldormado, al kiu mi nun min kondamnis ja ecx super cxia grado, kiun mi kredis ebla al la homo, mi farigxis en mia propra persono estajxo konsumita kaj elcxerpita de la febro, malforta, korpe kaj mente, cxiam okupata de unu sola penso: abomeno al mia alia memo. Sed dum mi dormadis aux kiam la efekto de la drogo elcxerpigxis, mi saltis preskaux sen transiro--cxar la doloroj de la aliformigxo farigxis cxiutage malpli severaj--en la posedon de imago plenega de teruraj fantazioj, de animo bolanta per senkauxzaj malamoj, kaj en la posedon de korpo, kiu sxajnis ne sufcixe forta por enteni la furiozantajn energiojn de la vivo. La povoj de Hyde sxajnis des pli kreski, ju pli kadukigxis Jekyll. Kaj certe la malamo, kiu apartigis ilin, estis nun ambauxflanke egala. CXe Jekyll, gxi estis afero de esenca instinkto. Li nun konsciis plene la malbelegecon de tiu estajxo, kiu partoprenis kun li kelkajn el la fenomenoj de l' konscienco, kaj kiu estis kunheredonto kun li de la morto; kaj krom tiuj ligiloj de komuna posedo, kiuj en si faris la plej doloregan parton de lia turmento, li pensis pri Hyde kvazaux pri io ne nur infera sed neorganika. Jen la terura afero: ke la sxlimo de l' abismo sxajnas auxdigi kriojn kaj vocxojn; ke la amorfa polvo gestacxas kaj pekas; ke tio, kio estas senviva, kaj ne havas formon, povas uzurpi la funkciojn de la vivo. Kaj jen ankoraux: ke tiu ribelanta abomenajxo estas ligita al li pli intime ol edzino, pli proksime ol okulo; kusxas enkagxigita en lia karno, kie li auxdas gxin murmuri, sentas gxin barakti al naskigxo kaj en cxiu horo de malforteco, kaj dum la konfido de la dormo, lin venkas kaj uzurpas lian vivon.

La malamo de Hyde kontraux Jekyll estis de malsama speco. Lia teruro pri la esxafodo devigis lin sencxese fari provizoran memmortigon, kaj reveni al lia stato de subulo, farigxi parto anstataux persono; sed li abomenis la necesecon, li abomenis la malgxojegon en kiun Jekyll jam enfalis, kaj lin akre indignigis la malplacxo, kiun li mem inspiris. Pro tio la simio-similaj fipetoloj, kiujn li faris al mi, skribacxante laux mia propra skribstilo blasfemajxojn sur la pagxoj de miaj libroj; bruligante la leterojn kaj portreton de mia patro; kaj vere, se lin ne detenus timo pri propra morto, jam antauxlonge li estus ruiniginta sin por impliki min en la ruino. Sed lia amo por la vivo estas miriga; mi diros plu: mi, kiu malsanas kaj glaciigxas pro simpla pensado pri li, mi, kiam mi memoras la mizeracxon kaj pasion de lia sinalkrocxemo al la vivo, kaj kiam mi scias, kiom li timas mian kapablon detranxci lin per la memmortigo, mi povas en mia koro lin kompati. Neutilas, kaj la tempo dolore mankas al mi, plilongigi cxi tiun priskribon; neniam iu suferis tiajn turmentegojn, tio sufcixu. Kaj tamen ecx al tiaj la kutimado alportis--ne, ne malpezigxon,--sed, ian kalecon de la animo, ian submetigxemon al la malespero; kaj mia puno povus ja dauxradi dum jaroj, se ne estus okazinta tiu lasta malfelicxegajxo, kiu nun fine min trafis kaj disigis de mia propra vizagxo kaj naturo. Mia provizo de la salo, kiu neniam renovigxis de post la dato de mia unua eksperimento, komencis elcxerpigxi. Mi venigis novan provizon kaj kunmiksas la trinkajxon: la kvazauxbolado sekvis, ankaux la unua kolorsxangxigxo, sed ne la dua. Mi trinkis la miksturon, gxi ne efikis. Vi sciigxos de Poole, kiel mi trasercxigis la tutan Londonon; vane estis, kaj mi estas nun konvinkita, ke mia unua provizo estis nepura, kaj ke estis tiu nekonata nepurajxo, kiu donis al la miksaĵo efikecon.

Proksimume unu semajno nun pasis, kaj mi finas cxi tiun rakonton sub la influo de la lasta el miaj malnovaj pulvoroj. CXi tiu, do, estas la lasta fojo--se ne okazos miraklo--kiam Harry Jekyll povas pensi siajn proprajn pensojn aux vidi sian propran vizagxon (nun, ho ve! kiel malgaje aliigitan!) en la spegulo. Nek devos mi prokrasti tro longe la finon de cxi tiu skribado, cxar se mia rakonto gxis nun evitis detruigxon, tio estis pro kombino de granda antauxzorgo kaj granda bonsxanco. Se la agonioj de la sxangxo ekkaptos min dum mi gxin skribas, Hyde gxin dissxiros; sed se iom da tempo pasos de kiam mi estos gxin flankenmetinta, lia mirinda egoismo kaj absorbiteco en la pasanta momento, eble savos gxin denove kontraux la ago de lia simiosimila malico. Kaj efektive, la fatalo, kiu proksimigxas al ni ambaux, jam sxangxis kaj premegis lin. Pasos nur duonhoro, kaj mi denove kaj por cxiam eniros tiun malamitan personecon... Mi scias, kiel mi sidos ekstremegante kaj plorante sur mia segxo, aux dauxros, en plej strexita kaj timopenetrata ekstazo de auxskultado, pasxadi tien kaj reen tra cxi tiu cxambreto--mia lasta surtera rifugxejo--kaj subauxskulti cxian sonon de minaco. CXu Hyde mortos sur la esxafodo? aux cxu li en la lasta momento trovos la kuragxon sin

liberigi? Dio scias: al mi indiferece estas; cxi tiu estas la vera horo de mia morto, kaj tio, kio nepre sekvos, koncernos alian ol min mem. CXi tie, do, demetante mian plumon kaj eksigelante mian konfeson, mi metas finon al la vivhistorio de tiu malfelicxa Harry Jekyll.

FINO

[1] Ricxard Enfijld.

[2] T.e. cxiutage krom dimanxco, kiam en Anglujo la butikoj restas fermitaj.

[3] Gablo: triangula elstaranta konstruajxo aux pinta tegmentofino super pordoj, fenestroj, k.t.p. laux la gotika arhxitektura stilo. A. gable; Fr. ga[^]ble; G. Giebel, Spitzverdachung; H. socarre'n, alero.

[4] Elp. Kuts: fama Londona banko.

[5] Ekkrio, kiu montras protestan nekonsenton.

[6] Elp. Hajd.

[7] Morosa: cxagrenhumora, malgajacxa, malkontentacxa. A. morose, sullen, surly; Fr. morose, maussade, bourru; G. muerrisch; H. murrio; Lat. morosus.

[8] Elp. GXekil.

[9] Elp. Ka'vendisx Skuxer: fama Londona placo.

[10] Elp. Lanjon.

[11] Harry. intima formo de l' nomo Henry (kvazaux Hencxjo).

[12] Tio cxi estas vortsxercxo. Hide and Seek (Hajd kaj Sik) estas infana ludo, laux kiu unuj devas sin kasxi (Hide) kaj la aliaj ilin serxi (Seek).

[13] Malricxa kvartalo de Londono.

[14] Perpleksiteco: Tiu implikita stato de la mento, en kiu oni ne klare komprenas, aux dubas aux hezitas, pro konfuzataj ideoj (Perpleksi = meti en tiun staton). A. perplexity, F. perplexite', G. Verworrenheit, H. perplejidad.

[15] Perpleksita: A. perplexed, puzzled, F. embrouille', embarrasse'. G. verwirrt, perplex, H. perplejo.

[16] Elp. Pul.

[17] Elp. Karu.

[18] Elp. Njukomen el Skotland Jard (la cxefoficejo de la londona detektiva polico).

[19] Bajeto: Speco de maldelikata flaneleca tuko. A. baize; Fr. bayette; G. Boye; H. bayeta.

[20] T.e. pripensi pri gxi.

[21] Elp. Gest.

[22] Elp. Bradsxa.

[23] Damni: kondamni al puno eterna. A. damned; Fr. damne'; G. verdammt; H. condenado a pena eterna.

[24] Lugubra: funebrecon, malgxojon inspiranta. A. lugubrious, mournful, doleful; Fr. lugubre; G. traurig, kummervoll, klagend; H. lu'gubre.

[25] Fiolo: malgranda vitra botelo de formo speciala uzata en la laboratorio. A. phial; Fr. fiole; G. Phiole, Flaeschchen; H. redoma, frasco.

[26] Morbida: Malsanacxa, kvazaux malsaneta. A. morbid; Fr. morbide; G. krankhaft; H. mo'rbido.

[27] Sombra: malluma, malhela, malgaja, cxagrena, melankolia. A. sombre; Fr. sombre; G. duester, finster, dunkel, trueb; H. sombrio; obscuro, triste.

[28] Elp. Hesti.

[29] Simuli: sxajnigi, imitacxi. A. simulate; Fr. simuler; G. nachahmen, heucheln, simulieren; H. simular, fingir.

[30] Rigxents Park: Fama kaj bela Londona parko.

ALDONO

Lokoj en kiuj la tradukintoj uzis radikojn ne troveblajn en la plimulto da vortaroj

Gablo: ia malbonauxspicia masivo de konstruajxoj eltrudis sian gablon super la straton (*).

Morose: Via devo estis min averti, respondis la alia, iom morose (*).

Perpleksi: metante la manon al la frunto, kiel homo en ia menta perpleksiteco (*).--Devas esti io plu, diris en si la perpleksita sinjoro (*).

Bajeto: pordo kovrita de rugxa bajeto (*). Frapis per iome sxancela mano sur la rugxan bajeton de la kabineta pordo (*).

Damnita: Plorantan kiel virino aux animo damnita (*).

Lugubra: Lugubra kriego, kvazaux de nur besta teruro, sonis el la kabineto (*).

Fiolo: ... per la dispremita fiolo en lia mano, kaj la forta odoro de migdalkernoj, Utterson sciis, ke li rigardas kadavron de memdetruinto (*).

Morbida: Mi havas morbidan timon, malgxuste direkti vin (*).

Sombra: Mia vizitanto ja brulis pro ia sombra eksciteco (*).

Simuli: ... sidigxis kun malheligxinta frunto, por simuli matenmangxon (*).

CENTRA PRESEJO ESPERANTISTA V. Polgar-Politzer 33, rue Lace'pe`de, Paris

*** END OF THIS PROJECT GUTENBERG EBOOK DOKTORO JEKYL KAJ SINJORO HYDE ***

***** This file should be named 24145.txt or 24145.zip ***** This and all associated files of various formats will be found in: <http://www.gutenberg.org/2/4/1/4/24145/>

Produced by Les and Arlyn Kerr

Updated editions will replace the previous one--the old editions will be renamed.

Creating the works from public domain print editions means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg-tm electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG-tm concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for the eBooks, unless you receive specific permission. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the rules is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. They may be modified and printed and given away--you may do practically ANYTHING with public domain eBooks. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

*** START: FULL LICENSE ***

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg-tm mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg-tm License (available with this file or online at <http://gutenberg.org/license>).

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg-tm electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg-tm electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg-tm electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg-tm electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. "Project Gutenberg" is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg-tm electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg-tm electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg-tm electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation ("the Foundation" or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg-tm electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is in the public domain in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to

Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg-tm mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg-tm works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg-tm name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg-tm License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg-tm work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country outside the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg-tm License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg-tm work (any work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org

1.E.2. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is derived from the public domain (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg-tm trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg-tm electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg-tm License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg-tm License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg-tm.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg-tm License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg-tm work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg-tm web site (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg-tm License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project

Gutenberg-tm works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg-tm electronic works provided that

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg-tm works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg-tm License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg-tm works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.

- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg-tm works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg-tm electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from both the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and Michael Hart, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread public domain works in creating the Project Gutenberg-tm collection. Despite these efforts, Project Gutenberg-tm electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg-tm trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg-tm electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH F3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending

a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS' WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY

- You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg-tm electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg-tm electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg-tm work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg-tm work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg-tm

Project Gutenberg-tm is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need, is critical to reaching Project Gutenberg-tm's goals and ensuring that the Project Gutenberg-tm collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg-tm and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation web page at <http://www.pgla.org>.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Its 501(c)(3) letter is posted at <http://pglaf.org/fundraising>. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's principal office is located at 4557 Melan Dr. S. Fairbanks, AK, 99712., but its volunteers and employees are scattered throughout numerous locations. Its business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887, email business@pglaf.org. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's web site and official page at <http://pglaf.org>

For additional contact information: Dr. Gregory B. Newby Chief Executive and Director gnewby@pglaf.org

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg-tm depends upon and cannot survive without wide spread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit <http://pglaf.org>

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg Web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: <http://pglaf.org/donate>

Section 5. General Information About Project Gutenberg-tm electronic works.

Professor Michael S. Hart is the originator of the Project Gutenberg-tm concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For thirty years, he produced and distributed Project Gutenberg-tm eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg-tm eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as Public Domain in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our Web site which has the main PG search facility:

<http://www.gutenberg.org>

This Web site includes information about Project Gutenberg-tm, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

Doktoro Jekyll kaj Sinjoro Hyde, by

A free ebook from <http://manybooks.net/>